

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1929.

Andra kammaren.

Nr 13.

Fredagen den 22 februari.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 15 och den 16 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Lindskog* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 101, med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1929/1930 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner;

nr 102, med förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1929/1930 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

nr 110, med förslag till förordning om särskild skatt å bensin och motorsprit m. m.; och

nr 111, angående pensioner från allmänna indragningsstaten åt vissa tjänstemän vid kontrollen över sockerbeskattningen m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 365 av herr *Hansson* i Stockholm; samt till statsutskottet motionerna:

nr 366 av herr *Andersson* i Rasjön m. fl.; och

nr 367 av herr *Mårtensson* m. fl.

§ 4.

Statsutskottets nu föredragna utlåtande nr 7 bordlades åter.

§ 5.

Ordet lämnades härefter till herr **andre vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig föreslå, att kammaren måtte besluta att uppföra statsutskottets utlåtande nr 7 först bland två gånger bordlagda ärenden på morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

Andra kammarens protokoll 1929. Nr 13.

§ 6.

Avgåvos två motioner, nämligen av:

herr *Andersson* i Rasjön, nr 368, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m.; samt

herrar *Weibull* och *Pettersson* i Bjälbo, nr 369, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 95, angående ny institutionsbyggnad vid statens centrala frökontrollanstalt.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bevillningsutskottet:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror; samt

från sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet, nr 29, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande.

§ 8.

Till bordläggning anmälades:

första lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckta motioner angående vissa husdjurs hänförande till utmätningfri egendom; och

nr 8, i anledning av väckt motion om upphävande av gällande bestämmelser angående världsliga kungörelsers uppläsande i kyrka;

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående ändring av taxebestämmelserna för användningen av elektrisk kraft från statens vattenfallsverk; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion angående vidgade befogenheter för militärmanskap i avseende å organisation m. m.;

nr 2, i anledning av väckt motion angående sådan ändring i gällande författningar, att militärmanskap och värnpliktiga frikallas från tjänstgöring den första maj;

nr 3, i anledning av väckt motion om förbud mot kommendering till deltagande i kyrkoparader m. m.; och

nr 4, i anledning av väckt motion om avskaffande av gällande bestämmelser om skyldighet för militärmanskap att giva överordnad hederstecken (hälsning, honnör).

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lindmark</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 23 febr.,
› <i>Nilsson</i> i Antnäs	› 3 › › › 25 ›
› <i>Högström</i>	› 3 › › › 23 ›
› <i>Nilsson</i> i Hörby	› 10 › › › denna dag,
› <i>Magnusson</i> i Kalmar	› 5 › › › 26 febr.,
› <i>Eurén</i>	› 3 › › › 23 › och
› <i>Weibull</i>	› 6 › › › 25 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.41 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 23 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande Kungl. Maj:ts propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 101, med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1929/1930 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritlöner; och

nr 102, med förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1929/1930 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 110, med förslag till förordning om särskild skatt å bensin och motorsprit m. m.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 111, angående pensioner från allmänna indragningsstaten åt vissa tjänstemän vid kontrollen över soc-kerbeskattningen m. m. remitterades denna proposition, i vad den avsåg pensioner från allmänna indragningsstaten till bankoutskottet och i övrigt till statsutskottet.

§ 2.

Vidare föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och överlämnades därvid

till behandling av lagutskott motionen nr 368 av herr *Andersson* i Rasjön; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 369 av herrar *Weibull* och *Pettersson* i Bjälbo.

§ 3.

Härefter föredrogos, men bordlades åter första lagutskottets utlåtanden nr 7 och 8, andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden nr 1—4.

§ 4.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 7, angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4, angående anslag till mynt- och justeringsverket.

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.

I överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t uti innevarande års statsverksproposition under punkten 5 av sjunde huvudtiteln föreslagit riksdagen, hemställde utskottet, att riksdagen måtte, med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnader, i riksstaten uppföra ett ordinarie förslagsanslag till mynt- och justeringsverket med 600,000 kronor.

Vid denna punkt hade reservation likväl avgivits av herrar *Kvarnzelius, Olof Olsson, Johan Nilsson* i Malmö, *Rydén, K. A. W. Björck, Jansson* i Falun, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Carlsson-Frosterud, Olofsson* i Digernäs, *Andersson* i Höör och *Jönsson* i Revinge, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) i riksstaten uppföra ordinarie reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnader med 600,000 kronor, att direkt utgå av inkomst av myntning och justering; samt

b) till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid mynt- och justeringsverket för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 34,000 kronor, att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter torde finna, har herr Kvarnzelius m. fl. vid denna punkt fogat en reservation. Jag har för min del anslutit mig till densamma och jag skall på grund härav be att få ange några motiv för min ståndpunkt utöver dem som framförts i reservationen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en avveckling i viss utsträckning av de specialbudgeter, som nu finnas i riksstaten. Förslaget avser följande inkomsttitlar och däremot svarande utgiftsanslag, nämligen inkomst av myntning och justering, avgifter för granskning av biografbilder, bidrag till bank- och fondinspektionerna samt till försäkringsinspektionen, patent-, varumärkes- och registreringsavgifter samt automobilskattemedel. Dessa verks inkomster och utgifter ha hittills korresponderat med varandra, d. v. s. de inkomster, som verken kunna erhålla för sina utförda uppdrag, skola täcka verkens utgifter. Nu är fråga om att gå ifrån dessa bestämmelser och i stället för att, såsom tidi-

gare varit brukligt, bevilja reservationsanslag uppföra förslagsanslag för nämnda verk. Naturligtvis ligger fortfarande den tanken bakom, att verken skola så att säga leva av sina inkomster och icke tära på statskassan.

Jag har för min del varit något tveksam om huruvida den omläggning, som här föreslås, kommer att gagna eller stärka den sparsamhetskänsla, som man har rätt att vänta att dessa verk skola vara besjälade av, när de på angivet sätt måste se till, att deras utgifter icke överstiga inkomsterna. Rent principiellt ha också vi reservanter framhållit, att man icke bör vidtaga ändringar i riksstatens uppställning med mindre trängande skäl föreligga. Vi ha icke kunnat finna, att de skäl, som anförts för en omläggning, äro av sådan art. Vidare har man att beakta, att Kungl. Maj:t icke i alla hänseenden fullföljt det förslag, som riksräkenskapsverket framställt, utan delvis frångått detsamma. Det är sålunda icke en enhetlig anordning, som föreslås. För att hålla sig endast till nionde huvudtiteln ha t. ex. de inkomster, som härleda sig från totalisatorsmedlen, lämnats orubbade. Ingen förändring har föreslagits i det hänseendet. Men skall man gå in för en förändring, bör man göra det rationellt på en gång och icke styckevis.

Vad nu angår den punkt, som här är föredragen — beträffande mynt- och justeringsverket — måste man erkänna, att rent formellt föreligger naturligtvis intet hinder för att man här följer Kungl. Maj:ts förslag. Detta verk är ju icke på samma sätt så att säga bundet vid sina inkomster, som en hel del andra verk, fondinspektionen, bankinspektionen m. fl. Även reservanterna ha ansett, att Kungl. Maj:t och riksdagen ha fullt fog att handla som omständigheterna kunna kräva härvidlag. Departementschefen har nu gått in för att förändra ifrågavarande anslag från reservationsanslag till förslagsanslag, och man har härigenom för budgeten frigjort den reservation, som enligt beräkning för närvarande finnes, liksom även den merinkomst, som antages kunna uppstå under budgetåret 1929—30. Det är en summa på sammanlagt 750,000 kronor, som följaktligen enligt reservanternas förslag skulle bortfalla ur inkomstberäkningen i budgeten. Detta kan anses som en olägenhet, men jag har resonerat som så, att man nu i år likaväl som 1927 kan vid regleringen av budgeten taga hänsyn till myntverkets reservation vid inkomstberäkningen. Det går ju lika bra att även för budgeten 1929—1930 begagna sig av den beräknade reservation, som uppstår å 1928—1929 års stat på grund av att inkomsterna överstiga utgifterna. Sedan är det visserligen ett belopp av 150,000 kronor, som därutöver återstår och som skulle antagas inflyta under budgetåret 1929—1930. Man kan emellertid fråga sig, huruvida det med någon större säkerhet kan beräknas, att denna inkomstsumma blir till finnandes, även om man följer departementschefens förslag. Jag misstänker starkt, att kassafonden kommer att få släppa till en hel del av mynt- och justeringsverkets utgifter. Verkets utgiftsstat är överhuvud rätt svår att bestämt fixera. Dess storlek är beroende på den omständigheten, i vilken utsträckning verket behöver utfärda nya mynt. Och det är naturligtvis svårt även för en finansminister att kunna avgöra, vilka utgifter som kunna anses behövliga för respektive budgetår. Jag menar, att det kan komma på ett ut, om man tager av kassafonden direkt eller indirekt.

Jag ber, herr talman, att även i detta sammanhang få vidröra vad vi återkomma till vid punkterna 9 och 10 men som principiellt sammanhänger med denna fråga, nämligen anslagen till bank- och fondinspektionerna. I fråga om anordningen för dessa institutioner föreslås icke detsamma som i fråga om mynt- och justeringsverket. I stället för att inkomsterna för närvarande uppföras i ett reservationsanslag, skola dock inkomsterna att på visst sätt, som jag här icke skall inlåta mig på att skildra, överföras till en fond, och utgifterna komma att bestridas av fonden. Det blir således en ny fondering av in-

Ang. anslag till mynt- och justeringsverket.
(Forts.)

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

komsterna från dessa verk. Vi ha frågat oss, om detta kan anses innebära någon förenkling eller någon större klarhet i fråga om budgetredovisningen än den som för närvarande är rådande. Jag för min del har svårt att förstå att så blir. Samma är förhållandet även med patent- och registreringsverket. Den saken få vi återkomma till vid behandlingen av tionde huvudtiteln. Jag vill endast i detta sammanhang erinra om att samma förslag om fondbildningen även där framlägges.

Vi ha i betraktande av alla på saken inverkan omständigheter och med hänsyn till det motiv, som framställts från förslagsställarens sida, nämligen riksräkenskapsverket, icke kunnat finna, att det är så stora fördelar förbundna med de nya anordningarna, att man därför bör vidtaga den åtgärd, som här föreslås beträffande förändring av riksstatsens uppställning. Den missvisning, som budgetredovisningen lider av i vissa fall, torde knappast vara beroende av de av mig nu berörda verkens inkomster och utgifter utan torde snarare härleda sig från den större posten, nämligen automobilskattemedlen. Jag har med hänsyn till det nu anförda — och eftersom sakkunskapen var mycket delad på denna punkt — kommit till den uppfattningen, att man här bör följa den gamla regeln att i tveksamma fall icke handla. Det är därför, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till den av herr Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter torde finna, kan denna fråga icke komma under rubriken av någon stor fråga. Här föreslås enligt utskottsmajoritetens sätt att se endast att fortsätta med det uppsnygningsarbete beträffande budgeten, som pågått under flera år och i vilket olika finansministrar gjort sina respektive insatser. Det är icke fråga om att på något sätt beröva riksdagen möjlighet till överskådlighet eller så att säga gömma undan något för riksdagen beträffande de olika verkens anslagsäskanden. Det gäller rätt och slätt att få till stånd en bokföring, som ger ett klarare uttryck för vad budgetförslaget egentligen innebär. Detta har herr Jansson i Falun också på sätt och vis erkänt. Men han säger — vad den nu föredragna punkten angår — att mynt- och justeringsverkets sparsamhetskänsla kommer att avtrubbas, om man icke får handha utgifterna från ett reservationsanslag, så att man kan spara medel från det ena året och gömma till det andra; det skulle ju enligt Kungl. Maj:ts förslag bli ett förslagsanlag i stället för det förutvarande reservationsanslaget. Den sparsamhet, som mynt- och justeringsverket kunnat ådagalägga, har emellertid nog i hög grad neutraliserats av den omständigheten, att när vederbörande finansministrar tyckt, att reservationerna blivit för stora, ha de passat på — alldenstund det i detta fall icke rör sig om annat än om statsmedel — att tillgodogöra sig uppkomna reservationer. Jag tror därför, att det nya tillvägagångssättet icke medför någon större fara. Fastmera erhåller man en jämnare medelförvaltning vid ämbetsverket. Och det är en obestriddlig fördel, att kassafonden får direkt taga emot förefintliga överskott och betala ut de underskott, som till äventyrs ett eller annat år kunna föreligga.

Under utskottsdebatten framhölls med all möjlig skärpa, att riksräkenskapsverket hade velat sträcka ut sina fingrar över en för riksdagen och enkannerligen andra kammaren högt värderad fond eller inkomst, nämligen bilskattemedlen. Det är också med hänsyn härtill, som man lyckats göra denna fråga till en osedvanligt »stor» fråga. Man har helt enkelt velat skrämma med att, om man går in för ett uppsnygningsarbete beträffande här ifrågasatta anslag, detta skall prejudicera till ett fullföljande av samma linje även beträffande bilskattemedlen. Men det är att märka, att på denna punkt har varken statsrådet eller statsutskottets majoritet velat göra någon förändring. Fastmera blir det med det arrangemang, som från herr statsrådets sida föreslås, ett ytter-

ligare fastlåsande av bilskattemedlen för det ändamål, för vilket skatten ursprungligen konstruerats. Jag vill stryka under, att även utskottsmajoriteten har precis samma mening på denna punkt. Men av den omständigheten, att man icke vill ha någon ändring beträffande en sådan sidobudget som den som avser bilskattemedlen, vilken uppgår till icke mindre än 42 miljoner kronor i innevarande års förslag till stat, följer icke, att man bör motsätta sig förenklingar och klarläggningar av budgeten på punkter, där det rör sig blott om några hundra tusen kronor. Man bör därför enligt min mening vidtaga den rationalisering, som är möjlig, i syfte att göra budgeten klarare på en hel del punkter — med undantag, som jag nyss nämnde i första hand, för bilskattemedlen, som tillkommit för ett alldeles speciellt ändamål. Frågan om dessa medel kan man i detta sammanhang eliminera, ty den hör icke hit; redan genom Kungl. Maj:ts förslag är det sørjt för att medlen i fortsättningen skola få användning precis som hittills. Men låt oss fortsätta att snygga upp budgeten med de småsaker, som det här är fråga om! Här gäller det partiella förbättringar av budgeten, och det föreligger *ingen* avsikt att komma åt bilskattemedlen. Det är endast en nyttig rationell åtgärd, som föreslås. Från den utgångspunkten ber jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Ang. anslag till mynt- och justeringsverket.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wohlin**: Herr talman, mina herrar! Vad först den närmast föreliggande frågan om mynt- och justeringsverket beträffar har jag med någon förvåning tagit del av de ärade reservanternas ståndpunkt, men ännu underligare förefaller mig på vissa punkter den motivering, som de förebragt till stöd för sin uppfattning.

Jag torde icke behöva erinra kammaren om att våra affärsdrivande verk redovisas i budgeten genom sina inkomstöverskott men att det övervägande flertalet av våra övriga ämbetsverk redovisas på sådant sätt, att deras utgifter föreslås täckta av förslagsanslag. Nu finns det emellertid vissa avvikelser från sistnämnda regel och dessa gälla företrädesvis två smärre institutioner, nämligen mynt och justeringsverket och den s. k. statens biografbyrå. Det förslag Kungl. Maj:t framlagt innebär beträffande dessa båda institutioner allenast en mera rationell redovisning av deras förhållanden i statsbokföringen och budgetredovisningarna. Jag tror ingen här i kammaren tänker sig att mynt- och justeringsverket någonsin skall redovisas som ett affärsdrivande verk. På sin tid, efter framläggandet av riksstatskommitténs förslag, var verkligen en sådan tanke uppe, men den avvisades utan vidare. Jag tror icke att någon föreställer sig att myntverket, som präglar medaljer m. m. som komplement till sin övriga verksamhet, någonsin skall ges karaktär av ett affärsdrivande verk. Här är det alltså endast fråga om huru man på det lämpligaste sättet skall redovisa verket i riksstaten och i budgetredovisningarna. Härutinnan innebär Kungl. Maj:ts förslag, att verket, som hittills finansierats av ett reservationsanslag, vilket satts i relation till verkets inkomster, hädanefter skulle finansieras genom ett förslagsanslag samt att inkomsten av myntning och justering skall gå till allmänna budgetändamål.

När reservanternas nu förklara, att den nuvarande formen för anslagens uppställning och beteckning visat sig medföra vissa praktiska fördelar, vågar jag för min del säga att de misstaga sig. Till en början har man här att göra med en specialbudget, som försvårar jämförelsen mellan budgetredovisningarna för olika år, och detta är den allmänna anledningen till att denna fråga nu tagits upp. Men därtill komma i detta speciella fall särskilda olägenheter, på vilka jag vill fästa kammarens uppmärksamhet. Det förhåller sig nämligen så, att man i fråga om mynt- och justeringsverket i själva verket på senare tid icke haft att göra med en renodlad reservation, varav verket så att säga självt lever och vars storlek och växlingar ge en rättvisande bild av de faktiska för-

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

hållandena. Utan utvecklingen har fastmera fört med sig, att större delen av verkets behållning, sådan den redovisas i verkets egna räkenskaper och i rikshuvudboken, icke kan redovisas som reservation vid budgetredovisningen utan faktiskt är bokförd å kassafonden. Om statsutskottets ledamöter hade tagit fram rikshuvudboken skulle de ha funnit, att verkets behållning den 1 juli 1928 uppgick till i runt tal 1,344,000 kronor — till övervägande del metaller och myntade penningar. Om jag därifrån drager den s. k. justeringsfonden, som är av särskild natur, återstår vid samma tidpunkt en behållning av 1,256,000 kronor av statsmedel. Gör man nu en undersökning av förhållandena, så kommer man till det resultatet, att endast 524,000 kronor av denna behållning kunna bokföras som verkets egen reservation, medan icke mindre än 734,000 kronor måste bokföras å kassafonden. Redan med nuvarande bokföringssystem var sålunda större delen av verkets behållning den 1 juli 1928 bokförd å kassafonden. Man är alltså redan nu ett långt stycke på väg mot systemet att behandla mynt- och justeringsverket på samma sätt som om ämbetsverket varit finansierat med förslagsanslag i vanlig mening och haft att repliera på kassafonden. Härmed har förutsättningen för en specialbudget för mynt- och justeringsverket i själva verket bortfallit; ett faktum, som tycks ha undgått reservanterna.

Reservanterna tala vidare om den för myntverket tillämpade självhållningsprincipen och herr Jansson i Falun yttrade nyss några ord om den tendens till sparsamhet, som denna princip enligt hans förmenande är ägnad att medföra. Denna föreställning är icke heller riktig. Därest mynt- och justeringsverket tidigare fått behålla sina reservationer, så hade man måhända med ett visst fog kunnat tala om självhushållning. Men även i detta fall är förhållandet beträffande verket ett annat än i fråga om sådana andra institutioner, som få bestämda anslag att röra sig med och som nödgas ekonomisera och spara för att hålla sina utgifter inom ramen för anslagen. Mynt- och justeringsverket har nämligen i regel så stora inkomster, att dessa mer än väl täcka verkets egna utgifter, och det uppstår i regel stora överskott för verket. De överskott, som sålunda uppkomma, utgöra sannerligen icke något incitament till speciell sparsamhet inom mynt- och justeringsverket. Jag ber t. ex. att få erinra om huru statsrevisorerna för några år sedan gjorde anmärkning på att verket av dessa sina medel tagit i anspråk ett belopp av 25,000 kronor för diverse terrasserings- och planteringsarbeten på gårdsplanen, en anmärkning, vid vilken jag visserligen icke fäster alltför stor betydelse men som likväl visar det felaktiga i föreställningen att verket med sina stora överskott har någon »självhushållning», som driver verket till särskild sparsamhet. Jag föreställer mig, att reservanterna tänkt exempelvis på någon militär institution, t. ex. ett truppförband, som får sig tilldelat ett visst bestämt anslag att leva av och som då försöker att förlägga upphandlingen och inköpen på lämpliga tidpunkter för att spara så mycket som möjligt av anslaget så att den reservation, som sålunda kan uppstå, kan användas för ett följande års utgifter. Denna parallell är missvisande, därför att ett dylikt truppförband eller en dylik annan institution i huvudsak endast har sitt bestämda anslag att röra sig med, under det att mynt- och justeringsverket har stora inkomster utöver vad det behöver för sina utgifter. Men härtill kommer ytterligare, att verkets inkomstöverskott vid olika tillfällen till väsentlig del tagits i anspråk av staten för budgetära ändamål. Sålunda tog man för halvårsbudgeten 1923 över 2 miljoner kronor av myntverkets reservation för budgeten, och år 1927 tog man på samma sätt 750,000 kronor. Tror någon, att det befordrar sparsamhet hos ett ämbetsverk att röra sig med reservationer, när dessa äro så stora, som under åtskilliga år varit fallet, och staten dessutom då och då och helt planlöst tager reservationerna för budgeten? Det är ungefär detsamma som om man trodde på sparsamhet hos en per-

son, som har vida större inkomster att leva av än han behöver och som när som helst kan få avstå sitt inkomstöverskott till någon utomstående. Kungl. Maj:ts förslag innebär ingenting annat än att man skall komma ifrån detta tillstånd och i stället finansiera mynt- och justeringsverket med ett förslagsanslag, som är beräknat ungefär så, att det motsvarar verkets utgifter. Föreställningen om en självhushållningsprincip och en därmed förenad tendens till sparsamhet är alltså beträffande mynt- och justeringsverket icke riktig, och därmed förfaller det enda verkliga skäl som reservanterna anfört för sin ståndpunkt.

Slutligen vill jag — innan jag lämnar detta kapitel — säga, att herr Jansson i Falun också missuppfattat de ekonomiska konsekvenserna av ett bifall till reservationen. Jag har icke, såsom utskottsreservanterna tyckas föreställa sig, framlagt detta förslag för att komma åt några reservationer, som ansågs behövliga för budgeten. Ty i den budget, om vilken nu är fråga, har inkomstöverskottet varit relativt stort, så att något behov att skrapa ihop reservationer för att få överskottet ännu större har icke förelegat. Motivet har varit att åstadkomma en budgettekniskt önskvärd reform. Men sedan jag beträffande mynt- och justeringsverket gått in för denna reform, har jag kunnat taga i anspråk för budgeten dels ett belopp av 600,000 kronor, som motsvarar den anslagsreservation, som man eljest hade behövt uppföra, och dels 150,000 kronor, utgörande den beräknade merinkomsten av myntningen och justeringen utöver de beräknade avgifterna. Om man emellertid går på utskottsreservanternas linje och motsätter sig den föreslagna ändrade bokföringen, så kan man för nästkommande budgetår icke taga någonting i anspråk för budgetära ändamål. Den 1 juli 1926 var myntverkets reservation omkring 1,200,000 kronor, och då tog Kungl. Maj:t 750,000 kronor för budgeten 1927—1928. Nu beräknar jag, att reservationen skulle vara 634,000 kronor, och detta är icke mera, än som behöves för att möta oförutsedda situationer. Man kan icke taga någonting i anspråk för budgeten, om man följer utskottsreservanterna. Jag vill alltså säga till herr Jansson i Falun, att det enligt reservanternas förslag blir en inkomstminskning av 750,000 kronor för nästkommande budgetår. Detta är icke för mig en huvudfråga i detta sammanhang, men det är en sak, som jag för klarhets vinnande vill hava påpekat.

Jag skall icke yttra mycket till, men jag vill tillfoga några allmänna ord om det sammanhang, vari detta förslag får ses. Ty jag förstår ju att något nämnvärt motstånd icke hade rests mot den föreslagna anordningen, om det endast gällt mynt- och justeringsverket och statens biografbyrå, utan jag inser mycket väl att bakom detta motstånd ligger någonting helt annat — åtminstone bland flertalet av reservanterna — nämligen tron, att den här föreslagna reformen skall kunna sätta automobilskattemedlen i fara. Jag får då framhålla att riksräkenskapsverket är ett ämbetsverk, som har att vårda sig om vårt offentliga bokföringsväsen och föreslå åtgärder, varigenom den svenska riksstaten får en ur budgetteknisk synpunkt möjligast tillfredsställande uppställning. Men att det icke är riksräkenskapsverket, som reglerar i detta land, lika litet som andra ämbetsverk. Utan det är Kungl. Maj:t, som tager upp vad Kungl. Maj:t finner klokt och nyttigt, och det är riksdagen, som sedermera beslutar. Så har också skett och så kommer att ske i det föreliggande fallet. Kungl. Maj:t har tagit upp riksräkenskapsverkets förslag på de olika punkter, där Kungl. Maj:t ansett dessa förslag kunna accepteras utan att några andra reala intressen av större vikt lagt hinder i vägen därför. Men Kungl. Maj:t har avvisat riksräkenskapsverkets förslag på de punkter, där Kungl. Maj:t ansett att andra synpunkter av större betydelse än de budgettekniska tala mot en ur budgetteknisk synpunkt visserligen önskvärd och lämplig anordning. I överensstämmelse härmed har Kungl. Maj:t icke upptagit riksräkenskapsverkets förslag med avseende å automobilskattemedlen och totalisatorsmedlen.

Ang. anslag till mynt- och justeringsverket.
(Forts.)

Ang. anslag
till, mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

Automobilskattemedlen tillkomma ju genom en beskattning, som alltsedan denna beskattnings införande varit avsedd för det svenska vägväsendet, och Kungl. Maj:t har ansett att de intressen, som knyta sig till vägväsendet, äro av den natur, att de väga över de budgettekniska synpunkterna. Däremot har Kungl. Maj:t beträffande inspektionerna — bankspektionen, fondinspektionen, försäkringsinspektionen etc. — ansett sig kunna utan minsta olägenhet förorda, att medlen gå in till en fond, ur vilken utgifterna bestridas, och samma anordning har befunnits kunna utan olägenhet, ja med fördel, tillämpas jämväl med avseende å automobilskattemedlen, som därigenom faktiskt hårdare bindas för sitt nuvarande ändamål än med den nu gällande anordningen. Det är alltså så långt ifrån, att någon fara hotar bilskattemedlen — liksom naturligtvis ännu mindre rusdrycksmedlen, vilka icke ens av riksräkenskapsverket berörts — att man tvärtom kan säga, att bilskattemedlen genom den föreslagna nya anordningen fastare bindas för sitt ändamål och att sålunda riksdagen utan risk och utan fara för några konsekvenser i icke önskad riktning kan acceptera den här föreslagna anordningen, nu närmast beträffande mynt- och justeringsverket.

Utskottsreservanternas framställning innehåller, såsom jag nyss påpekat, på tal om mynt- och justeringsverket, vissa uttalanden, som rent sakligt sett icke äro riktiga, vilken ståndpunkt man än intager. Om därför riksdagen godkänner det stycke i reservationen, som börjar med orden »Vad särskilt» och slutar med orden »vara erforderliga», har riksdagen enligt min uppfattning accepterat och gjort till sitt ett uttalande, som det — om jag får uttrycka mig så — borde vara något genant för riksdagen att godkänna. Men även fränsett detta stycke innehåller reservanternas motivering andra uttryckssätt och uttalanden, som icke riktigt väl hänga ihop. Sålunda begära reservanterna, att de ändringar i riksstaten, som hos vederbörande myndigheter varit under övervägande, skola framföras så att riksdagen får tillfälle att pröva dem »i ett större sammanhang», och de förmena, att en ny ordning på detta område bör föregås av en allsidig utredning över hela fältet. Men denna utredning är redan gjord, och utöver vad som anförts i årets statsverksproposition kan ingenting tilläggas. Riksräkenskapsverkets utredning och Kungl. Maj:ts därpå fotade förslag behöva icke kompletteras genom något nytt material för frågans belysning. Det synes mig dessutom ganska egendomligt, att reservanterna begära en sådan ny utredning av frågan för att sedan längre fram taga bestämd ståndpunkt i en viss detalj, nämligen beträffande mynt- och justeringsverket, där de på angivna grunder avvisa den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen. Det kan ju aldrig bli någon förutsättningslös utredning, om riksdagen redan på en viss punkt tagit position mot en ifrågasatt förändring.

Jag slutar således med att säga, att jag icke kan förstå annat än att riksdagen utan olägenhet kan acceptera det förslag, som nu föreligger beträffande mynt- och justeringsverket, och jag vill hoppas att kammaren må giva detta förslag sin anslutning.

§ 5.

Herr talmannen meddelade, att herr *Kilbom* denna dag inställt sig vid riksdagen och intagit sin plats i kammaren.

§ 6.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande, nr 7, angående regeringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet; och lämnades därvid, i fråga om punkten 4, enligt förut skedd anteckning, ordet till

Herr Olsson i Kullenbergstorp, som yttrade: Herr talman! Ja, det var ju rätt mycket på en gång, som reservanterna fingo påskrivet. Jag får väl försöka att taga upp det litet grand till bemötande, oaktat att vad som sades om reservanterna och deras reservation kanske var av den beskaffenhet, att jag icke gärna vill fortsätta debatten på samma sätt.

Statsutskottets vice ordförandes anförande skall jag gå förbi, ty det blev ju ytterligare fördjupat av herr statsrådet, och det är egentligen bara en sak, som jag vill påpeka. Herr Anderson i Råstock säger, att frågan om automobilskattemedlen inte hör hit. Nej, det är alldeles riktigt, och det ha reservanterna heller aldrig sagt att den gör, men både herr Anderson i Råstock och herr statsrådet rörde ju in dessa medel i debatten på den nu föredragna punkten, och ni ha således er själva att skylla, om den frågan kom upp i debatten här. Vi ha icke talat om dessa medel i egenskap av reservanter, och då förstår jag icke, varför herrarna skola angripa oss så hårt i det fallet. Den saken få väl herr statsrådet och herr Anderson i Råstock själva göra upp, eftersom det var ni, som körde så ivrigt med bilskattemedlen.

När man nu säger från herr statsrådets och herr Andersons sida, att utskottsreservanterna icke skulle intagit den ståndpunkt de valt, om det gällt enbart mynt- och justeringsverket och om det där uttalandet från riksräkenskapsverket om bilskattemedlen icke hade existerat, så är det ju inte gott att säga, hur det då hade gått, men jag skall tillåta mig att göra en replik och säga, att om icke riksräkenskapsverket hade kommit på den idén att så att säga slå klorna i bilskattemedlen, så tör det hända, att riksräkenskapsverket icke heller brytt sig om mynt- och justeringsverket. Det kan mycket väl hända, att förslaget om mynt- och justeringsverket nu kommit med mera för sällskaps skull och för att det skulle se litet bättre ut, när man tog upp frågan om bilskattemedlen från riksräkenskapsverkets sida. Om riksräkenskapsverket icke haft den saken i tankarna, så är det möjligt, att hela frågan hade gått förbi statsrådet och statssekreteraren, åtminstone vid denna riksdag. Det ena är lika rimligt som det andra. Allt detta är naturligtvis endast gissningar, men jag förstår mycket väl, att varje nytt statsråd vill lämna efter sig sitt särskilda spår av sin verksamhet.

Herr statsrådet sade vidare att det icke var riksräkenskapsverket, som regerade här i landet, utan Kungl. Maj:t. Ja, det är alldeles obestriddigt, och det är väl heller ingen, som sätter den saken i fråga, men man skall därför icke undervärdera riksräkenskapsverket. Ett sådant ämbetsverk sitter mycket säkrare än de olika Kungl. Maj:t, som ju växla mycket fortare än riksräkenskapsverket. Man får väl ändå säga, att den, som kan hålla ut längst, han kommer till sist att avgå med segern, och riksräkenskapsverket kan säkerligen hålla ut längre än de olika finansministrarna kunna göra. Jag för min del vill därför icke alls undervärdera detta yttrande från riksräkenskapsverket, men jag tycker nästan det föreföll, som om herr statsrådet gjorde sig skyldig till en viss undervärdering.

Herr statsrådet talade vidare rätt mycket om, att vi reservanter skulle ha skrivit något som inte var bra, ja, det var t. o. m. så betänkligt, att det var genant för riksdagen — och naturligtvis ännu mera genant för reservanterna — om riksdagen gick på reservationen. Hans anmärkning gällde dels vårt uttalande om att mynt- och justeringsverket tillämpade självhushållningsprincipen och dels att vi ville ha den där stora utredningen om en klarare uppställning av budgeten, en utredning liknande den, som föregick beslutet från 1911, då den stora budgetreformen genomfördes. Nåja, ordalagen i reservationen äro kanske icke så väl valda, när det heter där, att man vill ha en »stor» utredning; meningen är ju endast, att man vill ha frågan under-

Ang. ansåga till mynt- och justeringsverket.
(Forts.)

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

sökt och klarlagd, så att man icke som nu hugger till på måfå och söker snygga upp än på den ena och än på den andra punkten i budgeten. Det sättet att gå tillväga tycka vi inte är något vidare bra. Jag förmodar, att det är en och samma grundorsak till det tillvägagångssätt, som nu föreslås av Kungl. Maj:t beträffande anslaget till mynt- och justeringsverket och även för anslagen till de andra verk, som så att säga äro i samma predikament. Denna grundorsak, detta som efter allt att döma ligger bakom det hela, får nog sitt uttryck i den där satsen, att man icke skall ha en viss statsinkomst för att därmed bestrida en viss statsutgift, som slagordet lyder, utan att alla statsinkomster skola gå till en gemensam gryta och där kokas om, och att man sedan skall taga ur den grytan till de olika statsutgifterna. Jag förmodar, att det är den tankegången, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts förslag beträffande mynt- och justeringsverket och även beträffande bank- och försäkringsinspektionerna. Beträffande dessa senare verk kan man ju icke komma ifrån nödvändigheten att begränsa inkomsterna till själva inspekterandet. Från bankerna och fondhandeln tages ju inte mer än vad som går åt till inspektionskostnaderna, så att i det fallet kommer man icke ifrån, att vissa statsinkomster gå till vissa statsutgifter. Att Kungl. Maj:t vill göra särskilda fonder av dessa medel innebär ju ingen ändring i rådande förhållanden utan endast att det blir en omgång och att man får ytterligare en etapp. Det blir ingen lättnad genom att man lägger upp en fond och tillgodoför fonden denna bestämda inkomst. Jag kan icke finna annat än att detta system måste krångla till det hela i stället för att göra det enklare och bättre. Man kommer ändå icke ifrån, att en viss statsinkomst tages i anspråk för en viss statsutgift.

Jag vill icke här röra in frågan om de affärsdrivande verken. Det är nämligen tydligt att även om man kallar inkomsterna från dessa verk för statsinkomster, så blir det i själva verket på det sättet, att vissa bestämda inkomster gå till vissa bestämda utgifter.

Jag skall för min del gärna medge, att mynt- och justeringsverket icke är något affärsdrivande verk i samma mening som de fyra stora affärsdrivande verken. Däremot kan jag icke alls gå med på att mynt- och justeringsverket är funtat på samma sätt som vanliga ämbetsverk, ty detta verk har ett par uppgifter, som äro tämligen ovanliga, för att inte säga unika. Jag syftar på verkets befattning med skiljemyntstillverkningen och med mynttillverkningen överhuvud och alldeles särskilt på den del av verksamheten, som gäller tillverkningen av silvermynt och inlösningen av dessa mynt. Det är verkligen ägnat att förvåna, att herr statsrådet icke det minsta talat om de åligganden, som verket har med avseende på inlösningen av dessa mynt. Det har talats om, att detta verk förtjänar så oerhört mycket på utmyntningen. Ja, det är solklart, att det skall göra det; såvitt jag icke är felaktigt underrättad, förtjänar man 60 öre på varje silverkrona. Men när man skall lösa in de slitna mynten, så går det till lika mycket och mer till. Allt beror på, i vilken utsträckning riksbanken skickar skadat och slitet mynt till myntverket för att smältas ned. Just på den punkten hade det tarvats litet klarhet så att man fått veta om det är klokt att behandla mynt- och justeringsverket som ett vanligt ämbetsverk, ifall man nu skall ha kvar den där ordningen, att verket skall förtjäna på myntningen och förlora på nedsmältningen. Detta är ett förhållande, som borde ägnas litet mera uppmärksamhet, och hade man förlagt dessa saker på annat håll, både vinsten och förlusten, så tycker jag att det hade varit mera klart, om man hade inrättat detta verk som ett vanligt ämbetsverk. Men den saken har man viftat bort och det så grundligt, att det på sina håll råder tvekan om var skyldigheten ligger att inlösa mynten. Från denna synpunkt tror jag man gör klokt i att verkligen behålla reservationerna hos detta

verk, så att det kan sköta om hela denna inlösningshistoria. Jag kan nämligen icke förstå, hur någon finansminister kan efter uppgifter, som han får något år innan de faktiska siffrorna föreligga, överskåda situationen och säga, att så och så mycket utgifter och så och så mycket inkomster skall verket ha. Det blir bara teoretiska spekulationer, herr statsråd, det finnes ingen möjlighet att bestämma den saken, ty hur det kommer att utveckla sig, det beror på faktorer, som intet statsråd kan på förhand bestämma. När inkomster och utgifter äro så ovissa, tror jag det är fullt försvarligt att säga, att alla skäl tala för, att man bör ha reservationerna att tillgå för att taga emot stötarna vid utbetalningarna, och alltså omvänt, att verket får taga emot inkomsterna, när det uppkommer vinst på myntningen.

Ang. anslag till mynt- och justeringsverket.
(Forts.)

Nu är det så, att man under kristiden och tiden närmast därefter drev upp myntningen i en oerhörd hög grad, men herrarna kunna ju förstå, att förr eller senare kommer storleken av myntmassan att bli stabil, och vi komma inte upp till stort högre myntning. Men både norrmännen och danskarna ha nog ett grundligt minne av vad det vill säga att lösa in silverskiljemynt; de veta, att det kan bli en rätt dyrbar historia. Det kan därför icke skada att ha en reservation, som kan taga emot stöten.

Herr statsrådet var också inne på det ingrepp från Kungl. Maj:ts sida, som skedde år 1927. Ja, såvitt jag vet, är inte ett öre utbetalt av de pengarna, som då tillgodogjordes för allmänna budgetändamål. Detta bevisar, säger herr statsrådet, att det icke är någon mening med att ha reservationer. Ja, men varför då indraga den nuvarande reservationen, såsom herr statsrådet har för avsikt att göra? Det blir väl ändå mindre mening med en sådan åtgärd. Om man inte kunnat taga i anspråk de första 750,000 kronorna, då undrar jag på vad sätt herr statsrådet vill använda de sista 750,000 kronorna; jag tänker det är tämligen meningslöst att draga in dem.

Vi ha vidare frågan om de där inkomsterna på 750,000 kronor och utgifterna på 600,000 kronor, som herr statsrådet talade om. Med den saken förhåller det sig på följande sätt. Av de senare årens redogörelse framgår, att mynt- och justeringsverkets reservationer icke uppvisat någon stegring. Varifrån får man då dessa 150,000 kronor, som skilja? Jo, man gör medeltalsberäkningar och får fram siffran på det sättet. Ja, detta kan låta sig göra i sådana fall, där man vet, att det måste bli reservationer, men det passar icke, när det gäller ett verk som mynt- och justeringsverket, som har det så oberäkneligt ställt med sina inkomster och utgifter, om det endast skall göras upp *hållbara* årsstater.

Vi äro opraktiska, säger herr statsrådet. Jag vill icke turnera tillbaka den beskyllningen, men kammaren kan ju taga sig en funderare, vilket som är det mest opraktiska av de tillvägagångssätt, som här diskuteras. Kammaren skall kanske finna, att vi ändå inte äro så opraktiska. För övrigt anförde herr statsrådet inte det minsta, som kunde visa, att det sedan de stora förändringarna 1911 varit till någon olägenhet för detta verk, att det haft dessa reservationer att tillgå. Det är på den punkten herrarna helt enkelt brista i bevisningen. Jag tror det är en gammal god regel, åtminstone bland högern och säkerligen också bland bondeförbundet, att man icke skall ändra utan att man vinner någonting med ändringen, och man skall inte ändra blott för att ha något att ändra. Det är följaktligen herrarna, som vilja ändra, som det åligger att bevisa, att det blir någon förbättring på det sätt ni föreslå. Att det blir någon siffra att skriva på utgiftssidan och någon att skriva på inkomstsidan, det anser jag inte vara någon förbättring alls, då herrarna icke ha i sin hand att klara upp några siffror beträffande detta verk, som kunna göra anspråk på att vara stabila.

När det nu sägs, att man gått in för detta systemet och att det framdeles

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

icke längre skall vara vissa statsinkomster för vissa statsutgifter, utan att det hela skall vara samlat, då frågar jag, hur herrarna i år ha kunnat framlägga en proposition, där man går tillväga vid anslagsbeviljandet på alldeles motsatt sätt. Skall detta förslag, som vi nu behandla, innebära, att man hyfsar upp budgeten, då tycks verkligen den hyfsningen behövas på andra håll också. I Kungl. Maj:ts proposition nr 53 har det nämligen föreslagits, att man skall taga av bilskattemedlen för att avlöna vissa tjänstemän. Är inte detta att taga en viss statsinkomst och placera den på vissa statsutgifter, då vet jag icke något ställe, där man mera exakt tillämpar det där systemet. Jag tycker regeringen borde vara så homogent sammansatt, att inte det ena statsrådet kommer med ett förslag, som strider emot vad det andra statsrådet lagt fram. Det lyster mig höra en förklaring om orsaken till att det skall gå till på det här sättet, ty, om man ärligen skall framskapa lika mycket efter det ena systemet som efter det andra, då kunna vi hålla på och hyfsa i det oändliga. Det är därför mycket befogat, när reservanterna intagit den ståndpunkt de ha gjort. och det behöver icke vara genant varken för oss eller för kammaren att taga itu med en undersökning över hela fältet. Det behöver visst inte vara någon mycket stor undersökning, bara det blir något gjort, så att vi få klarhet om, hur det definitivt skall se ut.

Jag har, herr talman, fått uppbära mycket hugg för att jag i en motion ville, att viss statsinkomst skulle anlitas för viss statsutgift; man sade, att det systemet var alldeles bortlagt. Det har därför mycket förvånat mig, då jag fick se detta samma system tillämpat i en kungl. proposition framlagd i år och där, inom parentes sagt, motionstiden ännu icke utgått. Jag tror därför, att de, som gå så hårt på den linje, som Kungl. Maj:it föreslagit beträffande myntverket, borde väcka en motion för att hyfsa till den där propositionen nr 53. innan man försöker hyfsa på det nu förevarande området eller på annat sätt tager itu med den här saken.

När man gör en jämförelse med budgetredovisningarna, och säger, att vi inte ha tittat på det där förslaget om fonderna, så kan jag försäkra herr statsrådet, att vi grundligt läst igenom alltihop och studerat frågans utveckling sedan flera år tillbaka. Ingenting har undgått oss, och jag kan försäkra herr statsrådet, att vi förfara icke så slarvigt på tredje avdelningen i statsutskottet, som herr statsrådet tycks förutsätta att vi göra, utan vi penetrera ärendena mycket grundligt. Jag kan för övrigt referera till att både chefen för riksräkenskapsverket och statssekreteraren i finansdepartementet varit uppe och givit oss informationer i saken.

Ja, så var det till sist det där yttrandet om att ifall man jämförde budgetredovisningarna för två på varandra följande år, så ville det inte stämma; det föreföll som om budgetens slutsiffror vore missvisande. Jag frågade på den punkten generaldirektör Stridsberg, om inte detta egentligen berodde på att bilskattemedlen vore med i dessa siffror, och han måste då medgiva, att det var just den omständigheten, som gjorde, att siffrorna icke blevo så klara, som man skulle önska. Om det system herr statsrådet föreslagit beträffande bilskattemedlen tillämpats, så hade kanske saken varit klar och då hade generaldirektör Stridsberg kanske icke funnit saken vara värd så mycket besvär, som man gjort sig med densamma.

Man säger, att denna fråga av oss gjorts till en stor fråga, men det tycker jag åtminstone icke man kan säga, att vi reservanter ha gjort den till. Jag vill dock ännu en gång understryka, att det åligger dem, som vilja göra en ändring, att bevisa, att det nya systemet är bättre än det nuvarande, ty vi, som hålla på status quo, vi anse, att vi mycket väl kunna reda oss i fortsättningen med samma system, som vi nu ha.

På grund av vad jag nu anfört skall jag, herr talman, be att få yrka avslag

på utskottets hemställan och bifall till den av herr Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Vidare anförde:

Herr Wigforss: Herr talman! Jag skall icke säga flera ord, än att jag kan stanna kvar i min bänk. Många av herrarna ha väl undrat, vad det är för en riksviktig fråga, som kan framkalla timplånga debatter, när det tycks handla om en ren bokföringsangelägenhet. I grund och botten är saken också mycket enkel och obetydlig. Jag skall icke gå in på hela den långa debatten utan hålla mig till två huvudpunkter.

Budgeterna ha icke blott i vårt land utan över hela världen från början varit en samling specialbudgeter, d. v. s. man har för varje utgift man velat göra skaffat sig en viss inkomst. Men under århundradenas lopp har man så småningom kommit till insikt om att detta i stort sett är ett opraktiskt system. Man vill ha *alla* inkomster tillgängliga för att använda dem för *alla* utgifter på det mest praktiska sätt. I det avseendet ha vi här i landet kommit nästan till målet. Men vi ha en del småsaker kvar, bl. a. inkomsterna från mynt- och justeringsverket och avgifterna för filmcensuren. Nu föreslår finansministern att taga bort dessa rudiment. Detta är i grund och botten den ena sidan av reformen.

Men så finns det en annan sida av saken, och det är den, att av rent reala praktiska skäl tror jag icke man kan slippa ifrån specialbudgeter i vissa fall, t. ex. när det gäller en sådan punkt som bilskattemedlen, och för min personliga del vill jag också tillägga: rusdrycksmedlen. Men då är det fråga om sådana viktiga punkter, där reala hänsyn helt och hållet sopa bort hänsynen till de formella fördelar, som följa av en enhetlig budget. På en sådan punkt behöver man icke alls anlägga den rent formella synpunkten, och jag är den siste att vilja föreslå, att bilskattemedlen skola tagas in i budgeten för att täcka alla möjliga utgifter, så mycket mer som det finns alldeles speciella ändamål, t. ex. lättande av vägskattebördan, för vilka bilskattemedlen ha sin alldeles tydliga användning under den närmaste tiden. Inte heller tror jag någon misstänker mig att önska, att rusdrycksmedlen skulle i sin förra utsträckning tagas in i budgeten för alla möjliga ändamål i stället för att delvis användas för avbetalning av statsskulden — såsom jag själv en gång föreslagit. Men då är det praktiska, sakliga hänsyn, som överväga den fördel, som ligger i att slippa en specialbudget. I fråga om bilskattemedlen föreslås icke heller av Kungl. Maj:t något annat, än att man skall göra en bokföringsmässig uppsnyggning, så att man icke råkar ut för vad jag själv hade olyckan råka ut för en gång. Den budget jag lade fram för år 1926—1927 visade nämligen på sjätte huvudtiteln en utgiftssiffra av icke mindre än 68 miljoner kronor. Det föreföll, som om detta hade varit en utomordentligt slösaktig budget, ty siffran för år 1925—1926 hade på sjätte huvudtiteln icke gått upp till mer än 15 miljoner kronor! Då fick man förklara för folk, att de många miljonerna i bilskattemedel lågo i en reservation och att beloppet icke hunnit betalas ut det förstnämnda budgetåret, utan finge betalas ut först det nästa. Två års bilskattemedel kom sålunda att falla på ett års budget. Nu föreslår riksräkenskapsverket, att beloppet icke skall stå på en reservation utan att så mycket pengar som kommer in genom bilskattemedlen skola betalas till ett uppsamlingsställe, som icke kallas för en reservation utan en fond. Där skulle man varje år samla upp så mycket, som bör gå dit, och sedan berör det inte budgetsiffrorna, huru mycket som utbetalas från denna fond varje år. Detta är en rent praktisk åtgärd, som väl ingen människa kan ha något emot. Men gör man på detta sätt med bilskattemedlen, så bör man göra på samma sätt med bank- och fondinspektionen och med patent- och registreringsverket; det följer som en liten konsekvens.

Ang. anslag till mynt- och justeringsverket.
(Forts.)

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

Detta är hela den stora reformen. Det finns ingen anledning till att icke göra en sådan förändring. Jag är säker på att vilken regering som än suttit hade kommit med ungefär samma förslag på framställning av riksräkenskapsverket. Och att tala om sådana konsekvenser, som särskilt herr Olsson i Kullenbergs-torp var rädd för, tror jag är att se spöken mitt på ljusa dagen. Det är ju ändå så, att den nuvarande formen för medelsförvaltningen icke hindrat riksdagen från att taga halva det stora väkanslaget från bilskattemedlen. Är det någon som tror, att om riksdagen vill fortsätta på denna väg den skulle vara hindrad av den form, varunder medlen förvaltas? Men jag är övertygad om att riksdagen icke kommer att fortsätta i annan mån än när det gäller vägväsendet, och jag är lika övertygad om att den majoritet, som finnes i riksdagen för användning av rusdrycksmedlen för vissa ändamål, icke kommer att på grund av bokföringsmässiga finesser förmås att ändra sin ståndpunkt. Det är därför jag utan tvekan röstar för Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. för statsutskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Carleson* och *Prytz*.

Herr Carlsson-Frosterud: Herr talman! För min del saknar jag förutsättningar att lägga budgettekniska teorier till grund för mitt bedömande av denna fråga, utan då jag inom statsutskottet nödgades taga ställning till frågan, måste jag inskränka mig till de praktiska synpunkterna. Jag har då sökt finna, vilka förbättringar och förenklingar i budgettekniskt hänseende, som Kungl. Maj:ts förslag skulle kunna medföra. Men jag har icke kunnat komma till annan slutsats, än att dessa äro skäligen betydelselösa ur budgetteknisk synpunkt. Några förenklingar blir knappast följderna av Kungl. Maj:ts förslag. Det skulle bli en massa fonder, som skulle komma att förvaltas här eller där. Man kan knappast läsa ut ur den kungl. propositionen, var t. ex. automobilskattemedlen skulle komma att förvaltas, och det framgår icke heller klart och tydligt, vem som skulle omhänderha patent- och registreringsverkets fond. Även beträffande bank- och fondinspektionen och försäkringsinspektionen skulle det bildas särskilda fonder av deras reservationer. Man skulle alltså komma att upprätta två nya kassafonder vid sidan av alla andra. Kapitalbildningarna i dessa fonder skulle icke komma att inflyta i den allmänna budgetredovisningen och sålunda icke där tydligt framstå såsom en statens tillgång, utan för att få reda på behållningarnas storlek skulle man bli tvungen att gå igenom en särskild redovisning från statskontoret angående fondförvaltningarna.

Vad beträffar mynt- och justeringsverkets ekonomiska ställning, komme visserligen resultatet av ifrågavarande omläggning att bli en beräknad inkomst av 750,000 kronor. Men varifrån skulle dessa pengar tagas? Den reservation, som här är bokförd, är ju icke likvid. För att få medel att med ifrågavarande tillgångar bestrida budgetens utgifter måste man alltså pantlåna denna beräknade inkomst på kassafonden, som får släppa till de likvida medlen. Men då medför detta, att kassafonden icke heller är likvid till den del, som den måste förskottera medel för mynt- och justeringsverkets inkomstberäkningar till dess icke likvida del.

Allt som allt finner jag, att någon vidare förenkling icke skulle åstadkommas genom förslaget. Det har nu sagts, att riksdagen under förra året gick in för en liknande åtgärd beträffande statens provningsanstalt. Ja, man ansåg då i statsutskottet, då denna lilla punkt kom som en isolerad företeelse, att det var ingenting att fästa sig vid en förändring i det hänseendet. Men strax är man framme och ger åt detta riksdagsbeslut en prejudicerande innebörd. Och vad mynt- och justeringsverkets ifrågavarande förslagsanslag beträffar, framgår det av verkets egen framställning, att utgifterna väsentligt överstiga 600,000 kro-

nor. Det beräknade överskottet av detta förslagsanslag i årets budget, nämligen 150,000 kronor, kommer alltså kanske att uppslukas genom överskridande av det ifrågakvarande förslagsanslaget, och därmed uppkommer väl samma hål i budgeten som enligt reservanternas ståndpunkt.

Kungl. Maj:ts förslag synes mig över huvud icke kunna bereda någon så stor fördel, att det är nödvändigt att genomföra detsamma, då förslaget å andra sidan medför en olägenhet för dem, som ha intresse av att genom en jämförelse mellan de olika årens budgeter se till, huru de statsfinansiella förhållandena utveckla sig. Redan föregående år tummade man som sagt på en punkt, nu tummar man på en annan, och om vi skola vara konsekventa, måste man väl fortsätta på ytterligare punkter, som icke äro medtagna i årets budget. Genom alla dessa förryckningar underlättas icke en jämförelse mellan de olika årens budgeter.

Då jag som sagt måst anlägga en rent praktisk synpunkt på frågan, har jag för min del, efter de grundliga överväganden, som förekommit i statsutskottet, ansett, att fördelarna av Kungl. Maj:ts förslag äro svåra att upptäcka. Jag anser det framför allt icke nödigt att skrida till genomförande av en sådan reform, ifall den framdeles skulle locka till försök från kommande eller nuvarande finansministrars sida att i statsfinansiellt intresse söka gripa efter de medel, som äro avsedda för särskilda ändamål. Om detta förslag skulle utgöra någon slags inkörspport i den riktningen, tycker jag det är bättre att stämma i bäcken än i ån. På dessa grunder har jag anslutit mig till reservanternas ståndpunkt och ber, herr talman, att få yrka bifall till deras hemställan.

Herr Ekman: Herr talman! Om statsutskottet vid den nu föredragna punkten begränsat sig till att bedöma frågan om mynt- och justeringsverkets ställning utan att därmed förbinda något principuttalande för framtiden, skulle jag för min del icke känt mig förhindrad biträda utskottets hemställan. Nu har man emellertid gjort ett uttalande, där man betecknar ett sådant förfaringssätt, som här föreslås, såsom ett »system», till vilket utskottet uttalat sin anslutning. När man i en blivande riksdagsskrivelse får utbyta ordet »utskottet» mot »riksdagen», kommer det att heta: »Riksdagen vill giva sin principiella anslutning till det system, som sålunda nu föreslagits till genomförande.»

Nu hörde jag visserligen, att herr finansministern förklarade, att vad som här skulle beslutas icke komme att prejudicera för framtiden, t. ex. med hänsyn till bilskattemedlen eller rusdrycksmedlen. Men detta är en försäkran, som grundar sig enbart på *hans* mening om vad som i fortsättningen kommer att ske. Riksdagen har däremot genom att biträda utskottets hemställan gått in för ett »system», som sedermera kan åberopas som av riksdagen godkänt. Det är denna omständighet som gör, att jag är förhindrad att ansluta mig till utskottets hemställan och icke kan betrakta frågan såsom så begränsad och obetydlig som den ärade talaren på göteborgsbanken gjorde. Jag nödgas därför rösta för reservationen, ehuru jag vill säga, att jag icke känner mig bunden beträffande allt vad reservanterna sagt om det nu föreliggande fallet. Jag ber alltså att få yrka bifall till reservationen.

Herr Järte: Herr talman! Herr Ekman kunde gärna ha citerat fortsättningen av utskottets utlåtande. Det heter nämligen där: »Utskottet vill giva sin principiella anslutning till det system, som sålunda nu föreslagits till genomförande. Denna utskottets ståndpunkt utesluter emellertid icke, att utskottet beträffande vart och ett av förenämnda olika slag av medel, som beröras av omläggningen, anser sig böra undersöka, om den föreslagna anordningen lämpligen bör komma till användning.» Alltså har utskottet sagt ifrån, att man förbehåller sig rätt att pröva lämpligheten av det system, som man

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

principiellt förordar, när det efterhand gäller tillämpningen i de speciella fallen. Därmed har utskottet — och även riksdagen om den bifaller utskottets hemställan — förbehållit sig fullkomligt fria händer beträffande denna omprövning.

Jag kan icke förstå herr Ekmans tvekan i föreliggande fråga, så mycket mindre som jag förmodar, att han i flertalet av de fall det här gäller — kanske i samtliga fall? — vill förorda ifrågavarande system. De farhågor, som han berörde och vilka varit det mene tekel, som svävat över frågans behandling — nämligen att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle innebära ett föregripande för framtiden rörande automobilskattemedlens och rusdrycksmedlens användning — dessa farhågor ha på det mest eftertryckliga sätt blivit dementerade. Riksräkenskapsverkets förslag har Kungl. Maj:t avvisat, och den opinionsstorm, som detta förslag i höstas väckte till livs på olika håll, var så stark, att det visade sig att den vägen icke var trafikabel, såsom man tänkte sig från riksräkenskapsverkets sida. Detsamma gäller också rusdrycksmedlen. Något som helst sakligt samband kan man således icke uppkonstruera mellan dessa två spörsmål — den rent budgettekniska reformen och den stora frågan om automobilskattemedlen och rusdrycksmedlen. Jag vill säga som herr Wigforss, att det är givet att riksdagen har i sin makt att hindra varje förslag, som en regering kan komma med i dessa hänseenden, alldeles oberoende av de metoder, som användas för medlens rent tekniska redovisning.

På den punkten har alltså full klarhet blivit vunnen. Det rör sig bara om en rationalisering av budgetredovisningen. Den som tog det första steget härvidlag var för övrigt herr Lyberg i herr Ekmans egen ministär. I fjol gick riksdagen nämligen med på att på hans förslag under nionde huvudtiteln genomföra ifrågavarande princip beträffande frökontrollanstalten och lagerhusen liksom även — vad statsutskottets verksamhetsområde angår — beträffande statsprovsningsanstalt, en fråga som förekom under tionde huvudtiteln. Nu har man tagit upp saken i något större omfattning för att på hela budgetfältet genomföra det nya systemet. Det är detta som vi nu i dag diskutera. Men om herrarna se på sidan 32 i föreliggande utlåtande, skola ni dessutom finna, att statsutskottet har — märkligt att säga utan reservationer — just gått med på det nya systemet, i vad det gäller medel till bidrag till skattetungda kommuner. Här möter man förslagsanslag och fondbildning i stället för det gamla reservationsanslaget. I fjol var man sålunda med på att godtaga systemet i olika hänseenden och i år har statsutskottets majoritet utan reservation godtagit det i ett annat avseende.

Vad nu mynt- och justeringsverket angår, har herr finansministern påvisat, att om kammaren antager reservationen, skriver den under sakligt oriktiga uppgifter. Det kan icke vara välbetänkt. Likaså framgick det av hans anförande, att motivet för förslaget icke är att lägga sig till med verkets reservationer, utan meningen är att år för år fördela de överskott, som uppkomma på myntverkets rörelse och få dem jämnt fördelade i stället för att taga beloppen klumpvis, utan system och plan, såsom tidigare brukats. Jag tror, att även ur denna synpunkt är det föreslagna systemet att rekommendera.

Herr talman! På grund av den motivering, som framlagts av tidigare talare och då det här gäller en reform, som kan möjliggöra, såsom herr Wigforss påpekade, att man kan få stabilitet och klarhet i budgetredovisningarna — så att beloppen icke växla såsom det skedde på sjätte huvudtiteln för några år sedan: från 15 miljoner till 62 miljoner kronor — anser jag det föreliggande starka sakliga skäl för kammaren att bifalla statsutskottets hemställan.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag begärde ordet närmast för att citera vad herr Järte nyss läste upp ur utskottsbetänkandet. Utskottet

har ju förbehållit sig prövningsrätt beträffande de olika förslag, som kunna förekomma i detta avseende. Jag vet verkligen icke vad herr Ekman's ställning innebär. Han tog avstånd från reservanternas och kände sig icke bunden av deras motivering men ville icke heller gå med på vad utskottet föreslår. Då jag hör, att herr Ekman begär ordet, vore det önskvärt, om man kunde få klarhet om vad orsaken är till att herr Ekman i detta avseende icke vill använda samma bokföringsmetod, som han såsom statsminister beträffande vissa herr Lybergs förslag tidigare var med om att sanktionera.

*Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)*

Herr Olsson i Kullenbergstorp tyckte, att det var alldeles otillbörligt, att man i detta sammanhang blandade in frågan om bilskattemedlen. Det förefaller mig i min ordning anmärkningsvärt, att ledmotivet i alla debatterna i statsutskottet faktiskt var, att man till stöd för reservanternas ståndpunkt ville på ett, som jag uppfattade det, mycket demagogiskt sätt utnyttja riksräkenskapsverkets förslag, som icke i denna del är något verkligt förslag till riksdagen, då ju Kungl. Maj:t tagit avstånd från detsamma och det icke har någon som helst utsikt att genomföras. Även statsutskottets majoritet har ju tagit avstånd från förslaget härutinnan. Jag har ansett det vara riktigt nämna litet om förspelet till denna historia.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr Ekman: Herr talman! Om statsutskottet hade velat ställa sig på den ståndpunkt, som herr Järte antydde, skulle utskottet enligt mitt förmenande sagt raka motsatsen till vad det nu sagt. Man skulle ha förklarat, att när man nu föreslår ifrågavarande omläggning beträffande mynt- och justeringsverket, så innebär detta icke något principuttalande för fortsättningen. Detta hade varit ett konsekvent uttalande i överensstämmelse med den mening, som herr Järte gjorde gällande. Men nu säger utskottet tvärtom, att det ger sin principiella anslutning till det system, som förslagit till utförande. Jag måste ju tro på vad utskottet där skriver och som man nu begär riksdagens anslutning till.

Herr Anderson i Råstock undrade, varför jag inte heller kunde godtaga allt vad reservanternas säga. Ja, det gäller vad reservanternas säga just i det nu föreliggande fallet, d. v. s. i fråga om mynt- och justeringsverket. Deras skäl för att på denna punkt avstyrka kan jag icke godkänna. Men då i förhållande till vad reservanternas där säga den principiella anslutning, som utskottets uttalande innebär, för fortsättningen förefaller mig betydelsefullare, nödgas jag, så länge sistnämnda uttalande kvarstår oförändrat, ställa mig på avslagssidan.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet Wohlin: Herr talman! Jag skall icke länge uppehålla kammarens tid.

Jag får beträffande mynt- och justeringsverket endast konstatera, att på den punkten alltjämt inga skäl förebragts till förmån för reservanternas ståndpunkt. Herr Olssons i Kullenbergstorp resonemang i det avseendet innebär icke något som helst bemötande av min erinran om hur olägligt det hittills faktiskt varit, då mynt- och justeringsverket fått vidkännas planlösa beskärningar av sina reservationer och sålunda varit utsatt för ett ständigt hot, som det genom den nu föreslagna nya anordningen blir befriat ifrån. Herr Olsson sade mycket riktigt, att det är vi, som önska en förändring, som skola bevisa, att en förändring är behöflig, att det är vi som skola klarlägga, att den hittillsvarande anordningen icke varit praktisk och lämplig. Men mitt föregående anförande var ju just ett klarläggande av skälen till att den hittillsvarande anordningen för mynt- och justeringsverkets vilkommande varit opraktisk, eftersom förhållandet faktiskt är, att myntverket redan till väsentlig del måst repliera på kassafonden.

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

Till sist endast ett ord till herr Ekman. Det är ju egentligen icke min sak att kommentera utskottets skrivsätt. Men jag har fattat utskottet så, att utskottet först refererar — icke riksräkenskapsverkets förslag, som på väsentliga punkter underkänts av Kungl. Maj:t — utan Kungl. Maj:ts förslag. Och i detta referat heter det på tal om automobilskattemedlen, att »en motsvarande anordning har ifrågasatts för patent- och registreringsverket samt för automobilskattemedlen», d. v. s. att medlen skola gå till särskilda fonder, utan något brytande av korrespondensen mellan utgifter och inkomster. Och sedan an knyter utskottsmajoriteten härtill och säger, att »utskottet vill giva sin principiella anslutning till det system, som sålunda nu föreslagits till genomförande», d. v. s. till departementschefens förslag, varjämte tillägges att utskottet vill i varje särskild punkt i det följande pröva »om den föreslagna anordningen lämpligen bör komma till användning». Om nu herr Ekman är rädd för ordet »system», varför då icke byta ut det mot »förslag»? Då borde ju alla betänkligheter kunna falla. Icke kan man väl ändå, som herr Ekman tycks vilja göra, ansluta sig till en reservation, beträffande vilken man faktiskt erkänner att den i en väsentlig del, nämligen i vad det gäller mynt- och justeringsverket, är av sådan beskaffenhet att man icke gärna kan stå för den.

Herr Wigfors: De betänkligheter, som uttalats av herr Ekman, kan man naturligtvis i någon mån förstå, när man vet, hur förslaget kommit till. Och vill man vara ytterligt försiktig, kan man givetvis utesluta ordet »principiella». Jag ber därför, med vidhållande av mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan, att få föreslå, att den punkt i utskottets motivering, som herr Ekman gjorde anmärkning på och som lyder: »Utskottet vill giva sin principiella anslutning till det system, som sålunda nu föreslagits till genomförande», i stället formuleras på följande sätt: »Utskottet vill giva sin anslutning till det förslag, som sålunda framlagts.» Då bör det inte vara någonting att vara rädd för längre.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Jag trodde verkligen, att utskottets förslag hade alla förtjänster och inga fel och att felet endast funnos hos reservationen. Men nu finner jag, att en medlem av utskottsmajoriteten själv börjar ändra på sin uppfattning, och då nåtte det ursprungliga förslaget ha varit oriktigt. Men det är ju det herrarna påstå om reservationen, nämligen att den är oriktig, fastän det är något som herrarna egentligen inte kunnat bevisa. Man säger, att verket hittills levat på eller åtminstone haft stöd av kassafonden. Ja, detta blir väl fallet även i fortsättningen, om utskottets förslag bifalles. Jag vill också konstatera att jag icke fått något svar på min fråga, varför herrarna icke tagit i betraktande förlusten på grund av inlösningsskyldigheten av mynt. Det kan hända, att vi kunde ha enats om det hela, därest ärendet varit verkligt penetrerat, så att man fått hela frågan om mynt- och justeringsverket grundligt upplagd. Men så har icke skett. Även en annan fråga, som jag framställde, står obesvarad. När man nu skall ha detta bokföringssätt med inkomsterna på den ena sidan och utgifterna på den andra, varför inför man då samtidigt en bestämmelse, som just bryter sönder detta, som man säger vara så viktigt att få genomfört. Jag bara konstaterar, att jag inte fått något svar på den frågan heller.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Endast några ord. Det har av två föregående talare här framhållits, att detta är en liten fråga, och även jag har hittills varit böjd att tro det. Men när jag hör och ser, med vilken energi man både från regeringsbanken och från utskottsmajoritetens sida står i för att

vinna sina syften och att t. o. m. en utskottsrepresentant, herr Wigforss, till den ändan föreslår en strykning i utskottets motivering, så börjar jag undra, om det ändå är en så obetydlig sak. Och det torde därför i nuvarande läge vara försigtigast och klokast av kammaren att följa reservanterna.

*Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)*

Herr **Anderson** i Råstock: Jag anser mig böra meddela, att man från tredje avdelningen i statsutskottet, som ju hade denna fråga om hand, inbjöd fjärde avdelningen till resonemang om saken, och det beslöts därvid, att fjärde avdelningen skulle i förväg få ta del av vad man på tredje avdelningen hade skrivit. Men detta löfte blev icke uppfyllt. Så ligger saken till.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Blott ett ord till den siste ärade talaren. När ordföranden på tredje avdelningen framfört sitt beklagande av att på grund av bortresa och glömska det ifrågasatta samarbetet icke kom till stånd, så trodde jag, att statsutskottets ärade vice ordförande skulle vara nöjd med den ursäkten och inte bringa den saken inför kammaren. Att så nu i alla fall skett, tycker jag icke vara särdeles kollegialt. Men det är väl en sak, som vi på tredje avdelningen få finna oss i. Statsutskottets ärade vice ordförande har också sagt, att vi uppträda med demagogi. Det är ett hårt ord. Och vem som är den störste eller minste demagogen i detta land, vare sig inom eller utom riksdagen, tror jag icke, att statsutskottets ärade vice ordförande är rätte mannen att avgöra.

Herr **Anderson** i Råstock: Nu skola inte kamraterna i kammaren tro, att det skall bli något långt replikskifte om den här saken. Jag vill bara konstatera, att jag icke har angripit tredje avdelningens ordförande. Men tredje avdelningen var mangrant samlad, när det beslöts, att vi gemensamt skulle få ta del av förslag till motivering, och skulden till att så icke skett eller ansvaret därför får man inom tredje avdelningen ta på sig bäst man gitter. Ordföranden på avdelningen har jag emellertid icke angripit.

Herr **Jansson** i Falun: Jag vill bara lämna den upplysningen, att det gällde icke den motivering, som här föreligger som utskottets förslag, det var en annan motivering.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o bifall till den vid punkten fogade reservationen samt 3:o bifall till det av herr Wigforss under överläggningen senast framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den sistnämnda propositionen. Votering begärdes likväl av herr Jansson i Falun, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 2:o angivna nu antogs till kontraposition. I överenstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd samt anslagen:

Den, som vill, att kammaren bifaller det förslag, som under överläggningen angående punkten 4 av statsutskottets förevarande utlåtande nr 7 senast framställdes av herr Wigforss, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Ang. anslag
till mynt- och
justerings-
verket.
(Forts.)

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit det av herr Wigforss under överläggningen senast framställda yrkandet.

Punkterna 5—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15, angående tullverket.

Ang. antalet
ordinarie
befattnings-
havare vid
tullverket m.m.

I punkten 19 av förevarande huvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels besluta, att antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skulle bestämmas i enlighet med ett av chefen för finansdepartementet framlagt förslag, dels ock godkänna ordinarie stat för tullverket m. m.

I två inom andra kammaren väckta motioner, nr 113 av herr Lovén m. fl. och nr 242 av herr Forssell, hade framförts särskilda förslag om ökning, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, av antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket.

Utskottet hemställde i *mom. a)*, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å ovanberörda motioner besluta, att antalet ordinarie befattningar jämte de för vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skulle bestämmas i enlighet med vad av departementschefen föreslagits.

Vid punkten var fogad reservation av herrar Nilsson i Malmö, Rydén, K. A. W. Björck, Anderson i Råstock, Jansson i Falun, Carlsson-Frosterud och Andersson i Höör.

Sedan utskottets hemställan i *mom. a)* föredragits, yttrade:

Herr Höglund i Göteborg: Herr talman! Vad jag nu här kommer att yttra, innebär ju en återupprepning av vad som anfördes i föregående års motion, nr 164 i andra kammaren, vilken motsvarar innevarande års motion nr 113. Där yrkas i fråga om tullverkets avlöningsstat på en utökning av en del personalgrupper. I det i år framställda yrkandet hemställs, att antalet tullkontorister skall höjas från 92 till 103, antalet tulluppsyningsmän från 446 till 461 och antalet tillsyningsmän från 773 till 793. Statsutskottet visade föregående år motionärerna det tillmötesgåendet, att man då ökade det då föreliggande kungl. förslaget med förutom 30 kammarskrivartjänster även 10 tullkontoristtjänster, 20 tulluppsyningsmanstjänster och 40 tillsyningsmans-tjänster. Det gjordes från motionärernas sida då intet yrkande. Man ansåg situationen vara sådan, att man inte ville då framkomma med något särskilt yrkande i motionens riktning. Man uttalade emellertid, att, även med det förslag statsutskottet då kommit med, man ansåg, att utskottet varit rätt njuget.

Situationen nu i år är en annan. Statsutskottet säger i år, att ingenting har inträffat, som bör förändra riksdagens uppfattning från föregående år. Riksdagen gick ju då mot utskottet och tog Kungl. Maj:ts förslag. Andra kammaren gick då in för utskottets förslag, under det första kammaren tog Kungl. Maj:ts; och i den gemensamma voteringen segrade första kammaren. Detta har i år varit anledningen till att utskottet har ändrat sig. Förra året hade fyra ledamöter av statsutskottet reserverat sig, i år har reservantantalet ökat till sju. Statsutskottet säger bland annat, som jag nyss nämnde, att ingenting inträffat, som bör kunna ändra riksdagens ställning i denna fråga. Jag vill nu inte onödigt draga de argument, som drogos föregående år, vad man anförde om personalförhållandena och om strävandena från särskilt den extra personalens sida att erhålla en fastare anställning samt om den långa tid, under vilken de få tjäna Rakel som extra, upp till sju år, innan de bli extra ordinarie, och omkring sex år ytterligare, innan de kunna tänka på ordinarie anställning, detta även om den i föl av utskottet föreslagna utökningen hade gått igenom. Man har heller icke tagit hänsyn till den uppfattning, som generaltullstyrelsen hade; det var egentligen generaltullstyrelsens förslag, som vid det tillfället var utskottets förslag. Om man icke velat taga hänsyn till detta, borde man i alla fall hava tagit hänsyn till de framställningar, som gjorts från den stora trafikerande allmänhetens sida, till framställningar, som kommit från såväl Stockholms handelskammare som Skånes handelskammare, i vilka man framhållit de besvärligheter för expeditionen, som vållats genom den rådande personalbristen.

Jag skall icke taga kammarens tid alltför länge i anspråk utan nöja mig med att med den hänvisning, jag gjort till frågans behandling föregående år, få göra ett yrkande. Jag hemställer, att det näst före utskottets kläm i motiveringen förekommande stycket utbytes mot följande:

»Utskottet vill erinra om, att, då vid sistlidet års riksdag fråga förelåg om utökning av antalet ordinarie tjänster vid tullverket, utskottet för sin del förordade att, i enlighet med vad generaltullstyrelsen då ifrågasatt, å ordinarie stat måtte uppföras 30 kammarskrivartjänster, 10 tullkontoristtjänster, 20 tulluppsyningsmanstjänster och 40 tillsyningsmanstjänster. Riksdagen medgav emellertid uppförandet av allenast 25 kammarskrivartjänster, 5 tullkontoristtjänster, 15 tulluppsyningsmanstjänster och 30 tillsyningsmanstjänster.

Vid den prövning, utskottet ägnat det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget och de motionsvis gjorda yrkandena, har utskottet icke kunnat undgå att finna vissa skäl tala för en utökning av den ordinarie tullpersonalen. Efter övervägande har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att från och med nästkommande budgetår å ordinarie stat uppföras ytterligare 5 kammarskrivartjänster, 5 tullkontoristtjänster, 5 tulluppsyningsmanstjänster och 10 tillsyningsmanstjänster, varigenom sålunda sagda befattningshavarekategorier skulle komma att bestämmas till det antal, utskottet vid sistlidet års riksdag förordade.»

Härpå skulle följa:

»Vid bifall härtill erfordras en höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med i runt tal 90,200 kronor eller från 10,245,700 kronor till 10,335,900 kronor.

Då utskottet icke funnit skäl till erinran mot vad Kungl. Maj:t i övrigt under förevarande punkt föreslagit riksdagen, får utskottet alltså hemställa att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och herr Lovéns m. fl. samt herr Forssells ovan berörda motioner, II: 113 och 242,

a) besluta, att antalet ordinarie befattningar vid tullverket jämte de för

Ang. antalet
ordinarie
befattnings-
havare vid
tullverket m.m.
(Forts.)

vederbörande befattningshavare avsedda lönegrader skall bestämmas i enlighet med vad av utskottet föreslagits.»

I övrigt skulle förslaget vara lika med utskottets utom däruti, att för den å staten upptagna posten »Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag», beloppet sättes till kr. 10,335,900 i stället för enligt utskottets förslag kr. 10,245,700, samt däruti att slutsumman för »Tullstaten» sättes till kr. 12,539,400 och hela statens slutsumma till kr. 16,258,700.

Jag tillåter mig, herr talman, framställa detta yrkande.

Herr *Hage* instämde häruti.

Herr *Lithander*: Herr talman! Eftersom jag är en av representanterna för näringslivet här i kammaren, skall jag be att få säga några ord i denna fråga. Här ha motionsvis framhållits önskemål från olika håll och därvid ha framförts en del synpunkter. Jag tänker då särskilt på de synpunkter, den siste ärade talaren framförde, men även på dem, som äro framhållna i den av herr Forssell väckta motionen. Där angivas förhållanden, som man helt enkelt inte kan blunda för, som man inte kan kasta ifrån sig genom att säga: här är ingenting att göra. Jag tror, att utskottet har tagit fel, när det säger att ingen omständighet inträffat, som kan giva riksdagen anledning frånträda sin nyligen intagna ståndpunkt och nu biträda de motionsvis gjorda yrkandena utan att man bör ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber att få framhålla för kammarens ärade ledamöter, att det i alla fall har inträffat, att av så auktoritativa sammanslutningar som Stockholms handelskammare och Skånes handelskammare framförts — liksom även ifrån Göteborg, vägande kritik och klara anmärkningar mot de brister, som äro tillfinnandes. Dessa äro beroende på att importen har ökats. Inför den påfrestning, som denna ökning har vållat, har den nuvarande organisationen visat sig icke kunna nöjaktigt fungera. Sedan lång tid tillbaka redan till 1914 års tullkommission, har för övrigt framhållits, att en snabbare handläggning av ärendena inom tullverket är påkallad. Man har påvisat de olidligt långa väntetiderna. I en skrivelse, som Stockholms handelskammare i november 1928 riktade till finansministern, framhålles vad densamma för sin del härvidlag har att andraga. Man har uppmärksammat på, att importen sedan 1914 har vuxit så, att ökningen utgör ungefär 150 procent. Man framhåller visserligen, att man inte får taga denna siffra utan vidare såsom ett belägg för ökningen av arbetet. Stora poster, exempelvis kaffe och tobak, tillföra visserligen stora belopp, men dessa belopp innebära icke en proportionerlig utökning av arbetet. Den anförda siffran för ökningen är emellertid betecknande, något att beakta vid en jämförelse. Man finner därvid, att man på olika håll icke kan klara sig med samma arbetskraft, som förut varit tillräcklig. Det framhålles också av Stockholms handelskammare, att väntetiden kan uppgå till både fyra och fem, ja ända upp till sju timmar. Det händer till och med icke sällan, att affärsmännen eller deras ombud få komma tillbaka någon påföljande dag. Sådana förhållanden böra icke få fortgå, för så vitt de kunna avhjälpas. Det framhålles i herr Forssells motion, att det därför för näringslivet måste framstå såsom ett intresse av första ordningen, att bristerna i tullverkets personalutrustning bliva avhjälpna genom effektiva åtgärder, som direkt taga sikte på de av den ökade trafiken föranledda förhållandena. Det har av Stockholms handelskammare även framhållits, att klagomålen inte gälla enbart förtullningen av inkommande gods utan även klareringen av inkommande fartyg. På sidan 25 i den anförda motionen heter det: »Klagomål framföras sålunda över förseningar även av sådana expeditioner, som beröra visitationen, in- och utklarering samt lastning och lossning av fartyg. — — Brist råder också på

personal för bevakning vid uppläggning och uttagning å tullnederlag liksom för bevakning av transitogods.» Vidare påvisas i vissa fall även en något fördröjd behandling av frågor inom generaltullstyrelsen. Så t. ex. anföres, att återbetalning av restitutionsmedel även i rätt självklara fall kan dröja två eller tre månader.

Jag vill säga, att för den, som studerat Kungl. Maj:ts proposition nr 65 och det förslag till ny tulltaxa, som där är framlagt, står det, även om man icke vetat det förut, klart, att det är ett så maktpåliggande arbete, som påvilar de högre befattningshavarna inom tullverket, att det kräver helt enkelt ett stöd åt dem i deras viktiga funktion såsom skatteinstrument. Nu är det väl sannolikt, och det är ju meningen med det tulltaxeförslag, som är framlagt, att förslaget skall innebära förenkling. Jag vill livligt hoppas, att det skall bli fallet. Det kan ju därför vara svårt för någon annan än Kungl. Maj:t, som sitter inne med alla organ och alla möjligheter, att bedöma dessa förhållanden, att exakt säga, att det eller det innebär den rätta lösningen. Det är därför jag med påpekande av vad handelskammaren framhållit såsom brister ber att få rikta en vördsam hemställan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han vid behandlingen av dessa frågor ville ägna sin uppmärksamhet helt och fullt åt denna sak och söka att finna en framkomlig väg samt för nästa års riksdag framlägga ett förslag, som går näringslivets krav till mötes och även personalens inom tullverket önskemål, såväl den av högre som den av lägre grad. Man bör således se till, att det blir en rätt proportion mellan arbetet och antalet av dem, som skall utföra det. Framför allt bör man se till, att näringslivet icke får lida under de förhållanden, som ju i alla fall nu råda. Dessa förhållanden önska vi snarast möjligt komma ifrån, och vi önska att få ett bättre sakernas tillstånd.

Jag har, herr talman, med dessa ord velat till protokollet giva uttryck åt näringslivets bekymmer i denna fråga.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Jag hade ursprungligen icke tänkt att göra något yrkande utan låta mig nöja med det slut, vartill utskottet kommit på av detsamma anförda skäl. När riksdagen så sent som förra året genom gemensam votering avslag det av statsutskottet då avgivna förslaget, ansågo vi det icke löna mödan att nu framställa ett yrkande. Jag har för min personliga del intet emot det yrkande, som är framställt av herr Höglund i Göteborg. Det innebär vad statsutskottet föreslog förra året och vad som av generaltullstyrelsen då hade begärts.

Det blev kanske en onödigt hård spärr i förra årets utlåtande. Jag har också märkt, att den reservation, som då segrade i kamrarna, har så tolkats såväl av Kungl. Maj:t som av generaltullstyrelsen, som om frågan om uppförandet på ordinarie stat av en del tjänster skulle anstå en längre tid. Man hade nu inte avsett, att det skulle vara en synnerligen lång tid. Vi ansågo i år, att om utskottsförslaget hade gått i föl i riksdagen, vilket förslag dock lämnade betydligt mer än Kungl. Maj:ts förslag, så hade man kunnat dröja ett och annat år. När emellertid reservationen gick i den gemensamma voteringen och reservanterna hade tagit samma motivering som utskottet, så anser jag, att spärran har blivit väl hård. Det är nämligen inom tullverket närpå så, att en tjänsteman inte hinner bli ordinarie under sin livstid. Det kan i många fall inträffa, att han är färdig att avgå på grund av åldersgränsen, innan han kan bli ordinarie, även om han varit i tullverkets tjänst från det han började kunna utföra arbete. Jag menar, att det är i viss mån ett oeffterättlighetstillstånd som man nu bör försöka råda bot på. Det är inte rimligt, att det skall vara en sådan oproportionerlig skillnad mellan antalet ordinarie och extra ordinarie inom tullverket.

Ang. antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket m.m.
(Forts.)

Ang. antalet
ordinarie
befattnings-
havare vid
tullverket m.m.
(Forts.)

I fråga om vad herr Lithander anförde angående de klagomål, som framförts från våra affärsmän, så får man väl säga, att de äga sitt berättigande, men man får å andra sidan väl också medge, att tullverkets åligganden äro av den art, att det finns ingen möjlighet, hur stor personal som än anställs, att betjäna allmänheten och tillmötesgå affärsmännens krav på ett sådant sätt, att de bli fullt belåtna. Jag tror näppeligen, att det finns möjlighet därtill. Den ena dagen är det mycket att göra, den andra dagen mindre. Det skulle sålunda med ett fullständigt tillmötesgående av trafikens krav kunna bli en fluktuation i personalbeståndet, som jag tror skulle kunna bli högst olycklig. Däremot är det självklart, att vederbörande inom tullverket böra se till, att allt göres som göras kan, för att allmänheten må bli betjänad på tillfredsställande sätt. Jag tror dock, att man kan avhjälpa konstaterad olägenhet därvidlag utan att det skall behöva skapas till en hel del nya högre befattningar i tullverket.

Jag har velat säga detta för att åtminstone giva tillkänna, att det i fjol från utskottets sida icke var avsett, att den spärr, som då sattes, skulle bli så hård, att det icke skulle vara möjligt att bryta densamma. Jag kan, som frågan nu ligger, instämma i det yrkande, som är framställt av herr Höglund i Göteborg, enär det sammanfaller med det yrkande, som statsutskottet hade i fjol.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag trodde knappast, att statsutskottets tredje avdelnings ordförande skulle taga upp frågan så omständligt som han gjorde, då det i grund och botten blott är ett idisslande från i fjol vi nu sysselsätta oss med. Det är ju så, att utskottet i fjol icke segrade vid den gemensamma voteringen utan Kungl. Maj:t. I år är det ju Kungl. Maj:ts förslag som utskottet går på. Nu talade herr Jansson mycket om den anordning, som herrarna själva uppfunno i fjol nämligen att, när antalet befattningshavare i tullverket så pass mycket ökats, denna ökning skulle få gälla några år framåt utan förändring. Herrarna hade ju inte något särskilt patent på denna anordning, utan även vi, som följde Kungl. Maj:ts förslag vidstogo densamma. Vi ville ju inte vara sämre än de andra. Nu har man varit särdeles angelägen att vifta bort denna sak. Det få herrarna mycket gärna göra med ord, men vi, som bilda majoritet i denna fråga, glömma ändå inte så lätt i sak. Vi tro nämligen, att, när man utan vidare på ett bräde ökade antalet befattningar i tullverket med 75 stycken, detta borde kunna räcka några år framåt. Det tror jag vi komma att hålla oss vid, om vi, samma ledamöter som nu sitta i utskottet, skola vara med i fortsättningen.

Det är så långt ifrån att jag delar herr Janssons uppfattning, att man bör göra en direkt uppmaning till Kungl. Maj:t att springa ett litet stycke längre fram på detta område, som jag anser, att det skall föreligga synnerligen starka skäl, om man skall företaga en ökning utöver den ökning, man företog i fjol, och jag anser, att det då fastställda antalet befattningshavare skall få vara några år framåt.

Det är verkligen icke något verk, som har vållat tredje avdelningen i statsutskottet så mycket huvudbry som tullverket. Jag försäkrar, att, om motionärerna nu finge precis som de ville, så skulle det i alla fall året därefter vara precis lika många motionärer igen. Det verket låter aldrig tillfredsställa sig av någonting. Det är min fasta tro, och jag vill verkligen uppmana herr statsrådet att se mycket noga på, vad det verket kommer med. Generaldirektören tror jag inte är farlig, men tjänstemännen i det verket har jag funnit vara sådana, att dem bör man titta på mer än en gång. Det är oerhört, vad dessa tjänstemän kunna leta upp för en massa saker och tala med oss om, om sina succedenter och succedenternas efterträdare o. d.: det går aldeles runt i huvu-

det på oss vanliga människor, när deras talesmän fått hålla på bara en halvtimme där uppe på tredje avdelningen.

Kungl. Maj:t har både i fjol och i år funnit ett rätt bra förslag, som jag utan tvekan anslutit mig till. Däremot tycker jag, att den form, som reservanterna valt för genomdrivande av sitt önskemål, är något egendomligt. De hava föreslagit en ökning av antalet befattningshavare med 25. Kostnaden för dessa befattningshavares uppflyttande från extra ordinarie till ordinarie skulle kosta 90,000 kronor; men så ha herrarna dragit ifrån 90,000 på den extra staten. Det är likväl högre lön för de ordinarie tjänstemännen än för de extra ordinarie. Vill man riktigt utläsa reservanternas förslag, så innebär det, att sammanlagda antalet tjänster blir mindre. Då man väl inte kan vara så övertygad om, att antalet verkligen blir mindre, får man väl betrakta den där åtgärden att draga av 90,000 kronor som blott ett bländverk. Man vill åstadkomma något, som ser vackert ut, man vill icke ändra budgeten. Jag tycker verkligen, att man inte skall fortsätta på det viset. Om man inrättar nya tjänster, så skall budgeten ökas i motsvarande grad. Det är det rätta.

Jag skall, herr talman, inte yttra mig vidare om denna sak utan helt enkelt be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande moment, dels ock på bifall till vad av herr Höglund i Göteborg under överläggningen yrkats i fråga om samma moment; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Höglund i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 15 mom. a) av utskottets förevarande utlåtande nr 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit vad av herr Höglund i Göteborg under överläggningen yrkats i fråga om detta moment.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan i förevarande moment.

Mom. b) — d).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 16—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20—26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. antalet ordinarie befattningshavare vid tullverket m.m.
(Forts.)

Ang. staten
åliggande
kommunala
och andra
utskylder.

Härpå föredrogs *punkten 27*, angående anslag till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder; och anförde därvid:

Herr Olsson i Ramsta: Herr talman! Som kammarens ledamöter behagade finna, har utskottet behandlat en av mig jämte fem andra ledamöter väckt motion, i vilken begärts en provisorisk modifiering av nu gällande grunder för utdelningen av skatteutjämningsmedel till hårt skattetyngda kommuner. Frågan om understöd åt hårt skattetyngda kommuner är aktuell sedan mer än tio år tillbaka. 1917 fingo vi de första bestämmelserna och ett anslag på 600,000 kronor, som redan det året överskreds med 400,000 kronor. Det följande året begärdes lika mycket, men anslaget överskreds med mer än 1,000,000 kronor, om jag minnes rätt. Sedan har siffran stigit, så att 1920 voro vi uppe i 3,000,000 kronor, och de senaste åren har, såsom framgår av statsutskottets utlåtande, siffran hållit sig vid omkring 4,000,000 kronor. Nu ligger saken så till, att det är ett verkligt nödläge för en stor del av dessa kommuner, icke endast landskommuner utan även stadskommuner. Vi veta, att de senaste bestämmelserna från 1927 inrymma möjlighet även för stadskommunerna att få del av dessa skatteutjämningsmedel. Men det belopp, som tidigare täckts med den kommunala progressivskattens utjämningsandel och som nu kommer att täckas med utjämningskatten och vilket kommer att användas för detta ändamål, är icke tillräckligt. Det är tillräckligt, endast om man håller sig strikt till de regler, som begränsa utdelningen av dessa medel.

Nu har utskottet gått på avslag, men, som man brukar säga, med en välvillig motivering. Utskottet säger först som stöd för sin avslagsständpunkt, att utskottet icke kunnat vinna hållpunkter för att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av ett bifall till motionen. Ja, det förefaller, som om, därest utskottet velat lägga manken till, det icke varit omöjligt att få åtminstone approximativa siffror för vad ett bifall till motionen skulle leda till.

Sedan säger utskottet, att verkningarna av kommunalskattelagen från förra året hava vi ännu icke någon erfarenhet av, och därför är det enligt utskottets mening angeläget att vi få se verkningarna av denna lag, innan utskottet vill vara med på några ändringar i detta avseende. Men så säger utskottet, att i den skrivelse, som riksdagen avlät i sammanhang med antagandet av kommunalskattelagen, begärdes en utredning på denna punkt, vilken utredning utskottet nu efterlyser och säger, att det är önskvärt, att denna utredning sättes i gång omedelbart. Jag måste säga, att det uttalandet i utskottets betänkande anser jag vara så viktigt, att det måste till stor del försona mig med det missöde, som drabbat mig, när jag som motionär fått avslag. Det försonar mig, ty det har varit anmärkningsvärt, att vår nuvarande regering icke ännu, fastän vi äro inne i februari månad och snart i mars månad 1929, effektuerat riksdagens skrivelse av 1928.

Nu förmodar jag emellertid, att när riksdagen kommer att lämna sitt bifall till vad utskottet säger, så kommer denna utredning att igångsättas. Det är nödvändigt, att den blir igångsatt, ty verkningarna av 1928 års kommunalskatte-reform, mina herrar, komma att visa sig snart. De visa sig för övrigt redan nu. Vi, som sitta som ordförande i taxeringsnämnderna och gå igenom deklARATIONERNA, finna, att dessa verkningar icke äro särskilt trevliga för kommunerna. Bland annat har i den nya kommunalskattelagen medgivits avdrag för värdeminskning på byggnader. Vad tror ni, att det gör? Jo, ett avdrag på ungefär en procent av gårdarnas taxeringsvärde. Konsekvenserna av övergångsbestämmelserna göra också, att i alla de fall, där gårdarna lämna en inkomst av 6 procent av taxeringsvärdet, så komma vi att på skogsvärdet förlora 2 procent. Vi draga 6 procent av skogsvärdet nu, men vid debiteringen i höst få vi 4 procent. Vi förlora då 2 procent.

Antalet av de kommuner, som behöva bidrag av skatteutjämningsmedel, kommer att växa och detta i oroväckande grad. Jag nästan vågar påstå, att det kommer att växa katastrofalt.

Jag förmodar, att denna utredningskommitté blir tillsatt och vi få frågan utredd snarast möjligt, ty frågan är viktig. Såsom förhållandena äro och med jordbrukets betryckta läge digna vi faktiskt under skattebördan, då vi icke kunna komma ifrån de 6 procenten på jordbruksvärdet. Vi få skatta för det i alla fall, även om vi icke hava den ringaste förtjänst, ja även om rent av deklARATIONEN visar förlust, vilket den gör i det stora flertalet fall, där jordbruket drivas med lejd arbetskraft.

Efter vad jag nu sagt, finner kammaren, att jag icke kommer med något annat yrkande än bifall till vad utskottet föreslagit. Jag har bara velat säga detta för att poängtera och understryka utskottets uttalande, att denna utredning snarast bör igångsättas.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Jag ber att få understryka utskottets uttalande, att Kungl. Maj:t äger att, när särskilda skäl därtill föreligga bevilja större understöd än vad som enligt de allmänna grunderna utgår. Vidare anhåller jag få understryka statsutskottets mening, att den av föregående års riksdag begärda utredningen rörande omändring av det nuvarande kommunalskattesystemet fortast möjligt bör sättas i gång.

Enligt en uppgift, som varit synlig i tidningspressen, hava icke mindre än 694 olika kommuner begärt att få del av det anslag, som utgår för skatteutjämning. Detta ger vid handen, att i dessa kommuner kommunal-, väg- och landstingsskatter uppgå till minst 10 kronor per bevilningskrona, därav minst 5 kronor 50 öre avse att täcka kostnaderna för skola, kyrka och fattigvård. Säkerligen äro kommunalskatterna i dessa kommuner vida högre, då kommunalnämnderna i allmänhet icke göra sig besvär med att begära skatteutjämningsmedel, med mindre skatten uppgår till 12 kronor. Medelbeskattningen för hela landets landskommuner uppgår till 13 kronor per bevilningskrona. däri vägskatten och landstingsmedlen inberäknade. Nu förmenar man på vissa håll, att orsaken härtill är, att kommunerna icke sköta sina finanser ordentligt, och att slöseri förekommer. Detta är ett fullständigt misstag, ty 80—90 procent av kommunernas skatteinkomster utgå till sådana ändamål, som staten ålagt kommunerna att tillgodose.

Det är också obestriddt, att staten lägger större bördor för folkskoleväsendet på fattiga kommuner, där barnantalet är stort, än på förmögna samhällen, där barnantalet är mindre. Gör man en jämförelse mellan folkskolebarnen fördelade på 1,000 invånare i huvudstaden med medeltalet sådana barn på landsbygden, visar det sig, att på landsbygden är folkskolebarnens antal i det närmaste dubbelt mot i huvudstaden i förhållande till folkmängden. Där nativiteten är ringa, bliva utgifterna för folkskolan vida mindre. Statistiken visar också, att skatteunderlaget för ett skolbarn i huvudstaden uppgår till mer än 30,000 kronors inkomst, medan däremot medeltalet för landsbygden uppgår till allenast något över 3,000 kronor och i många kommuner till mellan 1,000 och 2,000 kronors inkomst. När man lägger samma börda på ett par tusen kronors inkomst för undervisningen åt ett folkskolebarn som på 30,000 kronors inkomst, torde en sådan beskattning vara fullkomligt ohållbar.

Nu påstår man, att det är svårt att åstadkomma en skatteutjämning. Staten har emellertid redan erkänt, att folkskoleväsendet är en statens angelägenhet. 90 procent av skollärarnas löner täckas av staten. Varför kan man icke lika gärna med statsbidrag täcka icke en viss procent av de övriga utgifterna för skolväsendet, ty de äro så olika i olika kommuner, men anslå ett visst belopp för varje skolbarn? Om man till exempel anslog hela den progressiva

Ang. statens
åläggande
kommunalt
och andra
utskylder.
(Forts.)

Ang. staten
äliggande
kommunala
och andra
utskylder.
(Forts.)

kommunalskatten, både utjämningsandelen och den del som går till kommunen, för att underlätta bördan för folkskoleundervisningen, vore man i tillfälle bevilja ett statsbidrag för varje undervisat barn med 30 kronor, d. v. s. på 600,000—700,000 folkskolebarn skulle detta utgöra ungefär 20,000,000 kronor. Jag antar, att den kommunala progressivskatten uppgår till nämnda belopp. Eller varför icke taga en höjning av inkomst- och förmögenhetsskatten, som är en de förmögnas skatt, i anspråk för skatteutjämning? Det vore tillräckligt höja den till vad den var förut eller 160 enheter!

Häremot kan invändas, att om man går den vägen, få även de rika kommunerna del av detta understöd. Mycket riktigt. Men de rika kommunerna ha ju redan samma procent av skollärarnas löner som de fattiga. Man avviker icke från systemet som hittills följts. Förlijdet är hyste en lantman här i kammaren farhågor för att, därest statsbidraget skulle utgå till folkskoleundervisningen, staten finge anledning mera än hittills beskära kommunernas självbestämmningsrätt. Behöver staten beskära dessa rättigheter därför att staten ökar statsbidraget till folkskoleväsendet? Staten gör det redan nu, när det gäller den andel, som staten har i folkskollärarnas löner.

För resten är det ju så, att beträffande skolväsendet är kommunernas självbestämmningsrätt redan nu fullständigt beskuren. Jag tror, att från statsrådsbänken skulle man kunna få bekräftelse på, att vid nära nog varje konselj beviljar regeringen uppskov med bland annat inrättandet av särskilda ingångar till lärarnas bostäder. När regeringen blandar sig i sådana småsaker, frågar jag, vad kommunerna egentligen hava att bestämma över.

Jag anser, att det är av största vikt, att en lättnad beredes i landsbygdens kommunala skattebörd. Socialministern sammankallade för några dagar sedan en kongress för att få utrett, hur man skulle kunna befordra utvandringen från vårt land. Vore det icke vida mera skäl att se till, huruvida man icke skulle kunna behålla vårt folk i dess eget land och där giva dem näring? Det är den bästa delen av folket, som utvandrar, när utvandringen äger rum. En av orsakerna till att vi icke kunna behålla vårt folk är just den höga skatten på landsbygden. Om regeringen vill studera statistiken, skall den finna, att i de gamla kulturområdena på vår landsbygd, Götaland och Svealand, har befolkningen avtagit i avsevärd grad. Det är något för regeringen att tänka på. Men sådant fäster vederbörande sig icke vid. Något större intresse för vår landsbygd har saknats hos den ena regeringen efter den andra — den Sandlerska, den Ekmanska och den nuvarande regeringen ha bestått och består av män, som sakna tillräcklig erfarenhet för att bilda sig en klar uppfattning rörande landsbygdens här angivna förhållanden. Och när ämbetsverken avgiva utlåtanden beträffande landsbygden, visar det sig ej sällan, att de äro fullständiga dilettanter.

Jag hemställer emellertid till herr statsrådet att snarast möjligt sätta i gång nödig utredning och lägga den i händerna på folk, som har intresse för landsbygden och kunskap om förhållandena därstädes.

Jag tillåter mig också till herr statsrådet framställa det spörsmålet: Tänker herr statsrådet utan dröjsmål sätta i gång den utredning rörande vår kommunala beskattning, som förlijdet års riksdag begärde?

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wohlin**: Herr talman! Första kammaren har just börjat behandlingen av sjunde huvudtiteln, och till min ledsnad måste jag förkorta svaret på herr förste vice talmannens hemställan. Jag får alltså inskränka mig till att säga, att vad herr förste talmannen och herr Olsson i Ramsta anförde om det svenska jordbrukets betryckta läge icke minst med hänsyn till de stora differenserna i skattetrycket olika kommuner emellan och ett stort antal kommuners svåra, understundom olidliga

skattetryck i väsentliga delar röner mitt instämmande. Jag får också förklara, att den utredning rörande det interkommunala skatteutjämningsproblemet, som föregående års riksdag begärde och som utskottet under förevarande punkt efterlyser, enligt min uppfattning bör sättas i gång fortast möjligt. Herr Olsson i Ramsta anmärkte på, att detta icke redan skett. Jag får dock erinra herr Olsson om, att det var ganska sent på hösten, som den nuvarande regeringen tillträdde. Det var icke gärna möjligt att under de brådskande höstmånader, som vi hade till förfogande, förbereda denna utredning, som dock måste föregås av mycket noggrant övervägande i fråga om direktiven. Men det är min uppfattning, att utredningen icke får dröja länge; jag tänker, att den senast i höst skall komma till stånd. Den bör också beröra vissa andra av de i riksdagens skrivelse i fjol omnämnda frågorna, nämligen — som jag i remissdebatten påpekade — vissa av de spörsmål, som herr Olsson i Kullenbergstorp under remissdebatten var inne på.

Ytterligare får jag säga, att jämväl den större frågan om förhållandet mellan staten och kommunerna i fråga om deras utgifter för vissa ändamål enligt min mening tränger sig fram i förgrunden. Redan 1920 och åren därefter var jag själv intresserad för en utredning av detta spörsmål, vars svårigheter likväl icke få underskattas. Ty det rör sig här om vad man kan kalla en rågångsreglering mellan statens och kommunernas utgifter, och spörsmålet leder åtminstone delvis in på den mycket svårlösta och ömtåliga frågan om kommunernas självbestämmanderätt. Men jag hyscr likväl den meningen, att man till utredning kan upptaga denna fråga, om ej över hela linjen, så dock på en eller flera väsentliga punkter. Jag tänker närmast på kommunernas utgifter för fattigvårdsväsendet och ålderdomshemmen, vilka kanske äro de utgifter, som för närvarande jämte utgifterna för skolväsendet mest trycka de fattiga kommunerna här i landet.

Alltså, jag inskränker mig till förklaringen, att en utredning av det interkommunala skatteutjämningsproblemet bör komma till stånd, och jag tillfogar ytterligare, att jämväl den sistnämnda större frågan i någon lämplig form, som jag naturligtvis icke för dagen kan angiva, bör bliva föremål för prövning. Självfallet är, att man måste se till, att utredningen av dessa den svenska skattelagstiftningens mest betydande spörsmål under den kommande tiden — sedan kommunalskattereformen bragts i hamn — också skall anförtros åt personer med ingående kannedom om de svåra förhållanden, varunder landsbygdsbefolkningen på många håll lever, och som hava ett verkligt intresse för landsbygdens och jordbrukets synpunkter och intressen i förevarande hänseende.

Herr Olsson i Ramsta: Herr talman! Jag förmodar, att hela kammaren känner sig mycket tacksam mot herr finansministern för den förklaring, som han avgivit. Innan herr talmannens klubba faller, skall jag emellertid be att få rikta en vördsam hemställan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att han vid utdelningen av årets medel måtte använda sig av den vidgade befogenhet, som regeringen har att i särskilda fall medgiva avdrag utöver det regelmässiga. Använder sig Kungl. Maj:t av denna befogenhet, som icke har annan begränsning än att den icke får överstiga 3 miljoner kronor, så tror jag, att allt som under provisorietiden kan göras därmed också blir gjort.

Herr förste vice talmannen Hamilton: Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet för det svar jag erhållit. Det var för mig glädjande, att han delade den uppfattning, som jag här har förfäktat och framfört. Jag ber också få uttala den förhoppningen, att den utredning, som kommer till stånd, även kommer att omfatta den stora frågan, nämligen frågan om överförande från kommunerna till staten

*Ang. staten
äliggande
kommunala
och andra
utskyllder.
(Forts.)*

Ang. staten
äliggande
kommunala
och andra
utskylder.
(Forts.)

av sådana utgifter, som utgå för statsändamål. Det är en av de viktigaste frågorna.

Jag ber också att få rätta ett uttalande av honom. Han nämnde, att denna skatteutjämning berör endast jordbruket. Nej, mina herrar, den berör icke endast jordbruket utan hela vår landsbygd och till och med en del av våra landsortsstäder, d. v. s. alla de skattskyldiga inom dessa områden, som nu nedtyngas av olidliga skatter, vilket har till följd, att utvandringen från dessa områden går fram med en alltför förskräckande fart.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 28—33.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 34.

Lades till handlingarna.

Punkterna 35 och 36.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.

Å föredragningslistan var härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande vägstämman.

Jordbruksutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

1) nr 187 av herr *Andersson* i Höör *m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt låta verkställa utredning om huruvida och på vilket sätt beslutanderätten inom vägdistrikt skulle kunna överlämnas till fullmäktige, valda enligt proportionellt valsystem och på grundval av den kommunala rösträtten eller på grundval av rösträttsbestämmelser, som gäve en röst till varje väghållningsskyldig, samt om möjligt till 1930 års riksdag framlägga förslag i frågan; samt

2) nr 294 av herrar *Hällgren* och *Johansson* i Uppmälby, vari föreslagits, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad och skyndsamt utredning angående förändring av bestämmelserna för de väghållningsskyldigas rösträtt uti vägfrågor, syftande till att varje väghållningsskyldig skulle erhålla en röst, samt om framläggande, såvitt möjligt, av förslag i ämnet till 1930 års riksdag.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

Vid utlåtaudet voro följande reservationer:

av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Sjöblom*, *Granath*, *Norman*, *Sköld* och *Uddenberg*; samt
av herr *Carlström*.

I dessa reservationer hade, ehuru på olika grunder, hemställts, att riksdagen ville med anledning av ovanberörda motioner hos Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande snarast möjligt av utredning rörande ändrade grunder för beslutanderättens utövande inom väghållningsdistrikten, varvid frågan om ändrade rösträttbestämmelser för de väghållningsskyldige även borde tagas under övervägande, samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs. Därefter anförde:

Herr Johansson i Uppmälby: Herr talman! Den fråga, som här genom motioner återigen bragts på tal, är icke någon ny fråga. Det är en fråga, som varit uppe under de senaste tjugu åren vid olika tillfällen, nämligen frågan om begränsning av rösträtten å vägstämman. Den frågan var uppe samtidigt som den kommunala fyrskalan beskars, nämligen vid 1909 års riksdag, då riksdagen avlät en skrivelse, i vilken riksdagen framhöll, att det icke kunde bestridas, att en viss begränsning till förmån för de mindre starka skatteobjekten i kommunerna vore av behovet påkallad. Då tillade man i 1909 års riksdagskrivelse, att härför talade liknande skäl, som föranlett en begränsning av den kommunala rösträtten.

Tjugu år ha nu gått, men ännu står allt kvar på samma ståndpunkt som 1909, när denna riksdagskrivelse avläts. Denna riksdagskrivelse remitterades sedan av Kungl. Maj:t till den s. k. vägkommissionen, som hade att taga ståndpunkt till denna fråga, och vidare till 1921 års vägsakkunniga. 1921 års vägsakkunniga löste ju frågan därigenom, att man där föreslog, att landstinget skulle bilda väghållningsdistrikt och att beslutanderätten, då det gällde vägärenden, skulle utövas av landstingsmän, valda från landsbygden, och följaktligen har man där gått in för samma grunder i fråga om rösträtten, som gälla i fråga om val av landstingsmän.

Denna fråga var även uppå vid riksdagarna åren 1922 och 1923. Frågan föll då, men det var icke på grund av dessa bestämmelser. Därom rådde i riksdagen ingen annan mening än den, att man gillade den ståndpunkt, som var intagen, det var enda meningen åtminstone bland dem, som överhuvud taget reflekterade på den vägreform, som lagts på riksdagens bord 1922 och 1923. Att frågan föll då, det berodde på andra skäl, nämligen att man då icke var beredd på att taga en omläggning av vägskatten.

Det var klart, att när frågan om en vägreform föll och man inriktade sig på att göra ändring i nu gällande väglag, kom frågan upp 1924 i motioner både i denna kammare och i medkammaren, i vilka man återigen krävde, att det skulle bli begränsning av rösträtten vid vägstämman. Riksdagen skrev 1924, och den riksdagskrivelsen är ännu icke besvarad. I den riksdagskrivelsen framhöll man även detsamma som 1909, att en begränsning var nödvändig, ehuru utskotts-majoriteten då icke ville gå så långt, att den sade rent ut, att man skulle begära allmän rösträtt vid vägstämman.

När 1927 års riksdag, då en kungl. proposition angående ändring av vissa delar av väglagen framlades, behandlade denna, befanns det, att vad riksdagen begärt icke var medtaget. Då framkommo motioner, och det är ungefär samma motioner, som nu uppreps.

Jordbruksutskottets majoritet avstyrkte då en förnyad skrivelse till Kungl. Maj:t. I denna kammare avgavos vid behandling av utskottets hemställan

Andra kammarens protokoll 1929. Nr 13.

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

99 röster mot 99, och det var med lottens hjälp, som utskottet då segrade. De skäl, som utskottet anförde för att icke gå på en riksdagsskrivelse, voro, att frågan om ändrade grunder för vägs kattens utgående var icke av riksdagen avgjord. Den förelåg visserligen och kom till stånd 1927.

Nu har frågan åter väckts till liv i de motioner, som framkommit vid årets riksdag. Det är en motion av herr Andersson i Höör m. fl. I denna motion har upptagits frågan om överlämnande av beslutanderätten till fullmäktige. I den andra motionen, som väckts av herr Hällgren och undertecknad, ha vi hemställt, att det måtte bli en sådan ändring i väglagen, att de väghållnings-skyldiga måtte erhålla en röst, och att förslag därom snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen.

Från den tidpunkt, då 1924 års riksdagsskrivelse avläts, och till nu har inom vårt vägväsende vidtagits en stor förändring. Då var det ett fåtal väghållningsdistrikt, som hade övertagit vägunderhållet. De flesta hade det fortfarande kvar in natura. Vidare har det tillkommit en stor förskjutning i kostnaderna därigenom, att en större andel av automobilskattemedlen komma till vägunderhållet. På denna punkt har det sålunda skett en betydande förändring sedan 1924. Vidare har det som 1927 var en av orsakerna till att jordbruksutskottets majoritet motsatte sig en ny riksdagsskrivelse försvunnit, i det att det har tillkommit på grund av riksdagens beslut en ändring i grunderna för vägs kattens beräkning. Det finns sålunda mycket nytt, som tillkommit, sedan 1924 års riksdagsskrivelse avläts, och som vid en blivande utredning måste ha inverkan av avgörande betydelse på resultatet av utredningen.

1927 skrev jordbruksutskottet i sin motivering, när utskottet avstyrkte motionerna, att utskottet ansåg, att de synpunkter, som varit framlagda i motionerna, vid den begärda utredningen skulle komma att beaktas, och utskottet krävde i sin motivering, att denna utredning måtte komma snarast möjligt och leda till positiva steg. I år har utskottsmajoriteten vidhållit sin ståndpunkt, vad som sagts i riksdagsskrivelsen 1924; det finnes ingen anledning att ytterligare besvara Kungl. Maj:t. Utskottet har vidare framhållit i sin motivering, att i likhet med 1927 års riksdag förutsätter utskottet, att den av riksdagen begärda utredningen så snart ske kan måtte komma att leda till positiva steg. Det sista har tillkommit i plenum i utskottet, ty det fanns icke i det förslag, som kom från andra avdelningen.

Det visade sig, att meningarna i utskottet om att något borde göras icke voro delade. Det vittnades från alla håll, att de nuvarande bestämmelserna voro mycket otillfredsställande för att begagna ett milt uttryck. Det måste de bli, alldenstund väglagen i många stycken hänvisar till kommunalförfattningarna, och kommunalförfattningarna ha sedan 1909 undergått så betydande förändringar, att det är — det är jag övertygad om — nästan omöjligt att tillämpa väglagens bestämmelser. Och det visar sig också, att man på många håll stöder sig på en gammal praxis, som icke äger stöd i gällande lagar och författningar. Så är det t. ex. då det gäller fullmakter. Om dem säga kommunallagarna numera, att de få icke vara utfärdade för mer än en månad sedan. Ja, men vid vägstämmorna har man använt sig av fullmakter, som äro utgivna per kalenderår, kanske utfärdade för tio eller elva månader sedan. Det upplystes av en ledamot i utskottet, som är vägstyrelseordförande, att han var medveten om att det var olagligt, men att man icke kunde gå ifrån praxis. Följaktligen visar det, att det behöver göras något.

När så många år gått, när det är tjugu år sedan riksdagen skrev och begärde en begränsning, tycker jag, att det inte vore för tidigt, om man förnyade riksdagsskrivelsen, allra helst som det tillkommit så stora förändringar, när det gäller vägväsendet, att man icke kan göra jämförelser, icke ens med 1924.

Jag skall icke uppehålla tiden längre, utan endast uttala den förhoppningen,

att åtminstone denna kammare — som 1927 endast tack vare lotten avskog yrkandet om ett skrivelseförslag, då rösterna voro 99 mot 99 — nu skall gå med på den reservation, som jag och några kamrater undertecknat, där vi kräva, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag i det syfte, som i motionerna framställts. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna reservationen.

*Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)*

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Hedlund** i Häste: Herr talman! Utskottets majoritet har, såsom framgår av utlåtandet, ansett det varken behövt eller lämpligt att nu återupprepa den anhållan till Kungl. Maj:t, som 1924 års riksdag gjorde. Vi erkänna även inom utskottsmajoriteten, att de erfarenheter, som gjorts i fråga om beslutanderätt på vägstämman, ingalunda äro fullt tillfredsställande, utan att det förekommer missförhållanden, som utan tvivel böra rättas till. De förslag till lösning av frågan, som gjorts av motionärerna, kunna vi emellertid icke gå med på utan vidare. Då det vidare har meddelats, att en viss utredning är verkställd inom kommunikationsdepartementet, men denna utredning kanske icke är tillräcklig, vill jag rikta en vördsam anhållan till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet, att låta verkställa den eventuella komplettering, som är behöfvig för att något förslag skall kunna avlämnas i denna fråga.

Det är en ganska ömtålig och kinkig fråga denna. Det är sannerligen icke lätt att veta, på vilket sätt man skall få bestämmelser av sådan beskaffenhet, att t. ex. inom ett väghållningsdistrikt, som utgöres av en enda kommun, de olika intressena inom denna kommun skola kunna göra sig hörda på behörigt och lämpligt sätt. Och det är icke lätt att finna sådana bestämmelser, att inom ett väghållningsdistrikt, som består av flera kommuner, ett behörigt inflytande kan göra sig gällande från de olika kommunernas sida. Ett genomförande av de bestämmelser, som herrar Hällgren och Johansson i Uppmålby föreslagit, skulle ju många gånger leda till att en kommun, som ligger avlägset från den plats, där vägstämman hålles, icke hade någon möjlighet att kunna genom ombud infinna sig och utöva den rösträtt, som rätteligen borde tillkomma den långt avlägset belägna kommunen. Svårigheter äro sålunda förhanden för att kunna på ett lämpligt sätt ordna denna angelägenhet. Vi ha visserligen erkänt detta och finna, att det bör ske en förändring, men att nu skriva till Kungl. Maj:t det ha vi i alla fall icke ansett nödvändigt. I den av herr Carlström avgivna reservationen påpekar han, att det är av särskilt trängande vikt, att man skulle kunna ordna så, att vägstämman får en mera stabil sammansättning. Den meningen gillar jag fullständigt, och kan man genom en utredning få till stånd bestämmelser, som möjliggöra, att detta ändamål blir fyllt, vore detta av största värde för vägårendenas behandling på vägstämmorna.

Jag skall för min del be att få hemställa om bifall till utskottets hemställan.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Hällgren**: Herr talman och ledamöter av kammaren! Det förhållandet, att jag dels är motionär och dels i flera år tillhört en vägstyrelse och sålunda på nära håll sett, huru de nuvarande rösträttsbestämmelserna på vägområdet verka, gör, att jag är nog djärv att begära ordet i denna fråga, ehuru jag skulle kunnat nöja mig med att instämma i vad herr Johansson i Upp-

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

mälby anförd. Jag behöver naturligtvis icke för kammaren föredraga den paragraf, som säger, huru rösträtten är ordnad på en vägstämman. Den känner man litet var till. Men jag skulle vilja vädja till de ledamöter i kammaren, som icke äro bosatta direkt ute på landsbygden och sålunda icke tillhöra ett vägdistrikt, utan som äro bosatta i städerna och sålunda stå helt och hållet utanför denna organisation, att ägna denna fråga en synnerligen stor uppmärksamhet. De ha intresse av att dessa spörsmål ordnas på ett tillfredsställande sätt icke minst såsom trafikanter och skattebetalare i samhället, varigenom de på sitt sätt bidraga till underhållet av våra allmänna vägar. Jag skall just därför att jag har liten erfarenhet av vägfrågorna draga fram ett par drastiska exempel på huru dessa rösträttsbestämmelser verka i kommunerna. Jag tar då exempelvis ett vägdistrikt i Blekinge, där vägdistriktet består av en enda kommun. I denna kommun finnas 1,342 röstberättigade med en sammanlagd röstsiffra av 130,436 röster, eller ungefär, om man slår ut denna röstsumma på antalet röstberättigade, 100 vägröster på vardera av de röstberättigade, vilka i detta fall icke enbart äro enskilda skattebetalare utan även utgöras av bolag, kungl. domänstyrelsen, sparbanken etc. Av dessa röster disponeras av bolag över 11,402 röster. En riksdagsman i denna kammare disponerar 3,681 röster, kungl. domänstyrelsen har 3,421 röster och socknens sparbank 2,321 röster, vilket tillsammans gör något över 20,000 röster. Om man säger, att, fördelat någorlunda lika, varje röstberättigad skulle ha 100 röster, då uppväga dessa fyra röstberättigade inom detta vägdistrikt 200 övriga röstberättigade medlemmar i kommunen, när det gäller vägfrågor. Jag kan taga ett annat väghållningsdistrikt inom mitt hemlän, vilket jag tillhört i åtskilliga år och där jag hamnat i vägstyrelsen. Jag har vid flera tillfällen haft äran att representera detta vägdistrikt, när det gällt att lösa vägfrågor, men när det gällt att rösta i en vägfråga, har jag icke disponerat över mer än något över 70 röster, under det att en kamrat i vägstyrelsen disponerar över 3,000 röster. Detta väghållningsdistrikt består av 3 olika kommuner. Min hemkommun har en röstsiffra på ungefär 90,000 röster och de två övriga kommunerna disponera vardera 20 å 25,000 röster. Således disponerar min hemkommun $\frac{2}{3}$ majoritet inom detta vägdistrikt och kan således fullständigt dominera utan hänsyn till de små kommunernas intressen, när det gäller avgörandet av en vägfråga.

Nu säger väglagen också, att när en kommun i ett sådant vägdistrikt skall välja vägstämmodbud, får icke kommunen välja mer än ett ombud, som får rösta med kommunens hela vägfyrktal. Men nu var det verkligen på det sättet, att vi en gång valde ett ombud, som skulle representera ägare av jordbruksfastighet, ett ombud, som skulle representera ägare av annan fastighet och ett ombud, som skulle representera inkomsttagare, och därmed ansågo vi, att vi gjort ett rättvist val, då vi fördelade kommunens röstsiffra så, att dessa ombud fingo en tredjedel var. Men då förklarades det, att regeringsrätten icke komme att godkänna ett sådant val, ty lagen föreskriver och meningen med lagen är, att en kommun icke skall välja mer än ett ombud till vägstämman. Med den motiveringen gingo de större fyrkägarna på kommunalstämman och dekreterade: vi välja här ett ombud, och det ombudet valde de naturligtvis själva. Följden blev, att när detta ombud kom till vägstämman hade ombudet $\frac{2}{3}$ majoritet i fickan och kunde gentemot vägstyrelse, landsfiskal och övriga röstberättigade på vägstämman fullkomligt diktera vägstämmans beslut. Det är en mycket löjlig situation, man kommer i, ty om alla andra rösta på sitt sätt och ombudet ensamt på sitt sätt får ordföranden likväl förklara, att denna ombudets röst har majoriteten.

Nu har det här anförts, att man förut skrivit i denna sak, men jag vill då säga, att när det visat sig, att ingenting blivit åtgjort för att få fram bättre

och rättvisare förhållanden, skadar det väl icke, om riksdagens andra kam- *Ang. ändrade*
 mare ännu en gång gör Kungl. Maj:t uppmärksam på de förhållanden, som *bestämmelser*
 råda på detta område, och det finns så mycket större motiv därför att, såsom *rörande*
 reservvanterna påpeka, förhållandena avsevärt ändrats på vägområdet. Det *vägstämman.*
 talas här från utskottets sida om att några nya uppslag icke framkommit i mo- *(Porta.)*
 tionerna. Ja, jag tänkte mig, att det i detta fall vore tillräckligt att peka på de
 missförhållanden, som finnas, och att det sedan blir Kungl. Maj:ts uppgift att
 föranstalta om en utredning och framkomma med ett förslag, som skulle åstad-
 komma en bättre ordning på lithörande område. Det är ju dock så, att under
 dessa tjugu år åtskilliga uppslag kommit fram. Vi ha ju vissa förebilder i
 våra övriga kommunala organisationer. Vi ha våra kommunalförbund. Vi ha
 kommunalfullmäktigeinstitutionen, och det finns sålunda möjlighet att få en
 förebild även för ordnandet av den kommunala organisationen för väglrågorna.
 Jag vill också erinra om att det en gång fanns ett uppslag att göra länen till
 vägdistrikt, och det är också något, som kunde tagas under övervägande, när
 man går att behandla detta spörsmål.

I den motion, som herr Andersson i Höör m. fl. väckt, påpekas en hel del
 åtgärder, som skulle kunna vidtagas. Jag vill då blott säga, att om man kunde
 begränsa de större röstägandes röster och man skulle kunna genomföra lika
 rösträtt och om man gäve kommunerna möjlighet att välja mer än ett ombud
 till vägstämman, skulle något vara vunnnet, ehuru man därmed icke kommit fram
 till den organisation, som bäst kunde fylla sin uppgift. Man skulle kunna
 tänka sig även den utvägen, att man bibehåller vägdistriktet med den omfatt-
 ning, de nu ha, och låter de större kommunerna, som vilja bilda eget vägdistrikt,
 få göra detta och de kommuner, som vilja slå sig tillsammans till ett väg-
 distrikt, få rätt att göra det. Vid val av ombud till vägstämmorna, kunde man
 gå till väga på det sättet, att man lät de små kommunerna, som icke hava
 kommunalfullmäktigeinstitutionen införd, direkt å kommunalstämma välja väg-
 stämmoombud och de kommuner, där det finnes kommunalfullmäktige, överlåta
 åt dessa att välja vägstämmoombud i förhållande till den röstägande befolkningens
 antal inom kommunerna. På det viset skulle man i varje fall få fram en
 organisation för vägfrågornas handläggning, som vore bättre än den, vi för
 närvarande ha.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Jo-
 hansson i Uppmälby m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Gustafson** i Vimmerby: Herr talman! Vid förevarande utlåtande finns
 jämväl en reservation, avgiven av herr Carlström. Då han icke är i tillfälle
 att vara närvarande i dag, skall jag tillåta mig att säga ett par ord. Såsom
 kammarens ledamöter vid genomläsande av reservationen torde finna, har re-
 servanten i sin motivering lagt huvudvikten just på det förhållandet, att man
 bör ha en annan form för beslutanderätten på vägstämmorna. Det torde nog
 utan tvivel vara på det sättet, att det för närvarande icke blir den kontinuitet
 i vägstämmans sätt att besluta om väganläggningar, som man skulle kunna
 önska. Jag tror alltså, att det vore synnerligen önskvärt, om man i denna ut-
 redning skulle kunna taga sikte just på detta förhållande.

Ja, vad sedan gäller frågan om allmän och lika rösträtt på vägstämman, har
 herr Carlström i det hänseendet inskränkt sig till att säga, att det givetvis
 också är en sak, som bör tagas under övervägande i en sådan utredning. Nu
 vill jag för min del säga, att jag tror icke, att man kan räkna med, att någon
 omorganisation av vägväsendet i syfte att få till stånd större vägdistrikt skall
 kunna genomföras i en överskådlig tid framåt. Men även om man har den
 uppfattningen, må man å andra sidan kunna säga, att tidpunkten, med hänsyn
 till de förändringar, som genomförts, när det gäller beskattningsgrunderna,

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

nu är inne för att skrida till en utredning, så att vi så småningom kunna få ändrade bestämmelser i detta hänseende. Det blir då en kommande utrednings sak att visa på de vägar, som man skall gå fram på jämväl, när det gäller ändrade rösträttsbestämmelser på våra vägstämmor.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till den av herr Carlström avgivna reservationen.

Herr *Osberg* instämde häruti.

Herr **Herou**: Herr talman! Det är en märklig men till sina konsekvenser högst allvarlig företeelse, d. v. s. ur arbetarklassens och bondeklassens synpunkt, att på ett område som det omdiskuterade fåtalets icke blott reella utan ock formella maktställning med seg ihärdighet hållit sig kvar, och att ombud till vägstämmorna väljas efter de föråldrade principer, som förut varit utmärkande för den kommunala rösträtten. Härigenom kommer, när det gäller väghållningsväsendet, böndernas och arbetarnas inflytande att vara underkastat de större vägfyrkarnas makt, och det ligger i sakens natur, att dessa mången gång, för att icke säga alltid, använda denna sin makt för att tillgodose vissa enskilda intressen på bekostnad av det allmännas intressen och på bekostnad av arbetar- och bondeintressena.

I en motion, som den kommunistiska riksdagsgruppen väckte vid 1927 års riksdag, har det givits exempel på, hurusom en mycket stark majoritet av arbetare och bönder skjutits undan, och hurusom de små jordbrukarnas intressen överflyglats av några få bolagsrepresentanter. Jag skall till de drastiska exempel, som tidigare anförts i denna debatt, blott taga ett exempel, som i vår motion anfördes. Detta gäller en norrlandssocken, där i en vägstyrelse tidigare sutto två bolagstjänstemän och tre hemmansägare. Med kännedom om hurusom dessa enskilda bolagstjänstemän utövat press inom vägstyrelsen till förmån för enskilda intressen, gjordes en ansträngning för att öka inflytandet åt småbondeintressena. Man föreslog i denna vägstyrelse en tjänsteman, som verkligen var fackman på området och att en av de förutvarande småbonde-representanterna, som funnos i denna vägstyrelse, skulle omväljas. Detta kunde emellertid bolagsintressena hindra och valde in ett ombud, som bolaget ansåg sig vara betjänt av men som eljest icke sysslat med vägfrågor. Denne person blev vald av de *fem röstägande*, trots att på de små jordbrukarnas representent röstade *tjugu ombud*. Detta var också möjligt tack vare att bolaget var representerat med sina tre ombud med tillhoppa 17,000 röster. Liknande fall ha inträffat på andra håll, och man måste väl under sådana förhållanden säga sig, att det är märkvärdigt, att man, trots vackra talesätt om vår tids demokratiska förhållanden, icke vill på detta område, som nu fått allt större och större betydelse, sätta stopp för de stora fyrktalens maktvälde. Det finnes säkerligen inte någon som helst möjlighet att sakligt motivera, att det här på detta område borde gälla andra förhållanden i fråga om rösträtten än eljest. Personlighetsprincipen bör här få göra sig gällande liksom under övriga kommunala förhållanden. Vi hade i vår motion 1927 yrkat på allmän och lika rösträtt för utseende av ombud vid vägstämmorna.

Jag nämnde, att det finns vissa intressen, som det gäller att bevaka, och därest icke småbönder och arbetare äro representerade i vägstyrelserna eller kunna göra sig gällande å vägstämmorna få de finna sig i, att deras intressen bli tillbakasatta. Helt nyligen fann jag i en tidningsartikel, en insändare angående norrländska förhållanden, hurusom en viss vägstyrelse för att ensidigt tillgodose biltrafiken plogade upp sina vägar, så att de som sysslade med körslor med släddon nära nog voro urståndsatta att kunna framforsla timmer och andra skogsprodukter efter vägarna. Det är alldeles tydligt, att, därest

det i vägstyrelserna suttit personer, som haft tillräcklig insikt och förståelse för dessa småbönders behov av inkomst på timmerkörslor, skulle utan särskilt stora kostnader deras intressen därvidlag kunnat tillgodoses.

Reservanterna i utskottet framhålla, att den av 1924 års riksdag begärda utredningen ännu icke blivit på allvar igångsatt. Ja, det är mycket betecknande detta. Ehuru man egentligen icke skulle behöva diskutera, vilken röst-rätt som härvidlag bör utövas, och trots att vi sedan denna riksdag avlät sin skrivelse haft en socialdemokratisk Kungl. Maj:t, en folkfrisinnad Kungl. Maj:t och en Kungl. Maj:t, rekryterad från högerpartiet, har man icke på allvar gjort något för att realisera, vad riksdagen begärde år 1924. Jag måste därför säga, att det finns fullgoda skäl att instämma med reservanterna, när de mena, att en ny skrivelse bör avlätas. Det kan under sådana förhållanden verkligen vara på sin plats att göra en ny framställning.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till den reservation, som är avgiven av herr Johansson i Uppmålby m. fl.

Herr Hage: Herr talman! Jag begärde ordet för att påpeka en speciell sak, som sammanhänger med denna fråga, men som hittills icke berörts i debatten. I mina bygder har det nämligen inträffat, att statens jägmästare använt sig av den rösträtt, som tillkommer dem i egenskap av domänförvaltare, för att föra fram sina speciella synpunkter och sina uppfattningar vid vägstämmorna. Jag kan icke säga, om detta har skett under de allra sista åren, men jag vet, att det har inträffat för en del år sedan. Nu skulle jag för min del finna det mycket önskvärt, att vederbörande jordbruksminister vid något tillfälle kunde framhålla för dessa herrar, att det naturligtvis icke är meningen, att den rösträtt, som innehas av våra statsdomäner, vilka ju ägas av alla medborgare i landet, skall utnyttjas till fördel för vissa partiers eller vissa riktningars synpunkter på vägstämmorna. Jag har velat påpeka denna sak, och det skulle verkligen vara önskligt, att, om en rättelse ej redan kommit till stånd, en sådan kunde ske alldeles oavsett den föreliggande frågan. Just den omständigheten, att rösträtt kan nyttjas på detta sätt, borde vara ett ytterligare skäl att begära en utredning i frågan.

Vidare skulle jag vilja säga, att det sannerligen behövs, att det skrives i en del saker. Man skriver ju ofta utan att ändå komma någon vart. Jag påvisade under remissdebatten, att ungefär 30 sidor av justitieombudsmannens berättelse ägnas åt redogörelse för riksdagsskrivelser, som ännu icke resulterat i något. Jag skall villigt erkänna, att när man ser sådant, kan man tänka, att det många gånger icke är mycken nytta med riksdagsskrivelser. Men att riksdagen skriver är i alla fall ett sätt att försöka påskynda saken.

Från denna utgångspunkt, herr talman, ber jag att för min del få yrka bifall till herr Johanssons i Uppmålby reservation.

Herr förste vice talmannen Hamilton: Herr talman! Det är ju uppenbart, att det nuvarande systemet för omröstningar vid vägstämmorna är föråldrat. Det är en reminiscens från det gamla fyrkväldets dagar. Under debatten har ju framhållits, hurusom i ena fallet en jägmästare och i andra fallet ett ombud från en socken kunnat fullständigt diktera en vägstämmas beslut. Jag ber också att få fästa uppmärksamheten vid att de beslut, som fattas vid dessa väg-stämmor, ofta nog kunna vara mera betungande till sina konsekvenser för de skattskyldiga än de beslut, som fattas här i riksdagen. Beskattningen för väg-anläggningar och för vägunderhållet uppgår i medeltal för vägdistrikten på landsbygden till 5 kronor per bevillningskrona. I flertalet fall betyder denna beskattning alltså mera för de små och medelstora inkomsttagarna än själva inkomst- och förmögenhetsskatten.

*Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)*

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

Därest nu, som jag hoppas, någon av reservationerna bifalles av kammaren, skulle jag vilja hemställa till herr statsrådet, huruvida icke också andra förändringar borde kunna göras med avseende å vår väglagstiftning. Den är ju tämligen gammal, och man har klagat över den ända från den tid, då den infördes. I det särskilda utskottet, som jag och, om jag icke missminner mig, även herr statsrådet tillhörde, förelåg bland annat ett förslag om att landstingen skulle övertaga hela väghållningen. Det är en fråga, som kanhända borde tagas under öfvervägande på nytt. Man skulle därmed icke behöva minska intresset i vägdistriktet, ty dessa skulle ju kunna underordnas landstingen.

Även borde tagas under öfvervägande, huruvida icke vägskatten, som nu utgår per vägfyrk, skulle kunna sättas i relation till den nya skattekronan, utan att man därmed rubbade repartitionstalen mellan fastighet och inkomstagare. Jag tror, att jag skulle kunna ställa en fråga till en stor del av kammarens ledamöter, på vilken de skulle bli mig svaret skyldiga, nämligen om jag sporde dem, vad förhållandet är mellan en vägfyrk och en bevillningskrona. Jag tror icke, att många av herrarna skulle kunna ge mig svar på den frågan. Jag erinrar mig en landshövding i mellersta Sverige, som yttrade till mig, att »i mitt län äro vägskatterna synnerligen låga; de utgöra endast 24 öre per vägfyrk i vissa distrikt och 30 öre per vägfyrk i andra, och detta är ju ingenting.» Jag frågade honom, om han kunde förvandla dessa ören till bevillningskronor, men det kunde han icke, och ni skola komma i håg, mina herrar, att en landshövding har ju ändå med vägarna att göra. Jag fick då upplysa honom om att en vägskatt av 24 öre per vägfyrk är detsamma som 4 kronor per bevillningskrona och 30 öre är detsamma som 5 kronor per bevillningskrona, allt för jordbruksfastighet. Man bör då betänka, att vägskatten i ett distrikt — det gäller här ett distrikt i Norrland — är uppe i 125 öre per vägfyrk, och att detta är detsamma som något öfver 20 kronor per bevillningskrona. Jag skulle vilja fråga herr statsrådet, hur det skulle vara, om han skulle behöva avstå 20 procent av sin statsrådslön i vägskatt. Eller ni andra, mina herrar, tänk om ni skulle behöva avstå 20 procent av edra inkomster bara i vägskatt. Så sker dock inom något vägdistrikt. En statsrådslön är visst 30,000 kronor, och 20 procent härav utgör 6,000 kronor. Då skulle ju hela dyrtidstillägget och en hel del till stryka med.

När ni, mina herrar, tala om att vägskatten utgör så och så många ören per vägfyrk, ha ni icke något riktigt begrepp om vad detta betyder. Ni, som bo i städerna, äro ju lyckliga nog att vara befriade från denna skatt. Jag frågade en gång en stadsrepresentant, varför han icke ville vara med om att med bilskattemedel lindra vägbeskattningen utan röstade emot förslaget härom, då det i alla fall icke alls berörde honom, och han svarade, att om han hade vetat, att det icke berörde stadsborna, skulle han också ha röstat för högre andel av automobilskattemedlen till vägunderhållet. Man gör sig inte något riktigt begrepp om vad saken egentligen gäller. Jag tror därför som sagt, att man, om icke för annat så för att reda upp begreppen om vad en vägfyrk betyder, borde förändra vägfyrken till skattekrona.

Jag yttrade en gång för många år sedan till en finansminister, att man vet inte här i riksdagen vad vägskatten och vägfyrken betyder. Nej, svarade han, men det är så mycket lättare att bevilja en skatt, då man icke vet dess innebörd. Jag har många gånger tänkt på det svaret. Årligt är det ju inte i varje fall att bibehålla en sådan oklarhet. Jag tror, att folk i allmänhet och i synnerhet ni, mina herrar, som äro befriade från denna skatt, skulle få en helt annan uppfattning om densamma, om ni i statistiken såge, hur mycket skatten utgör per bevillningskrona och icke hur mycket den är per vägfyrk. Jag har till och med träffat på en ordförande i en vägstyrelse, som icke hade klart för sig, hur härmed förhölle sig.

Det förefaller mig, att de båda reservationerna äro varandra tämligen lika. Jag vill emellertid icke föregripa utredningen, och jag kommer därför att yrka bifall till herr Carlströms reservation. Jag vill också hemställa, att herr statsrådet skulle vilja taga initiativ till en undersökning, huruvida icke den nuvarande väglagen även i andra avseenden borde förändras. Man har ju ända sedan dess tillkomst motionsvis krävt förändringar i densamma, och jag var själv med i det utskott, som på sin tid hade hand om frågan, och reserverade mig redan då.

Herr talman! Jag ber alltså att få yrka bifall till herr Carlströms reservation, fastän jag erkänner, att det är mig tämligen likgiltigt vilken av reservationerna som vinner kammarens bifall.

Herr Sköld: Herr talman! Endast ett par ord med anledning av den huvudmotivering, som från utskottets sida anförts för avslag.

Herr Hedlund yttrade, att det icke nu kunde finnas någon anledning att upprepa skrivelsen från år 1924. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten vid att det här icke är fråga om att upprepa 1924 års riksdagsskrivelse, ty, ärade kammarledamöter, vad innebar egentligen 1924 års skrivelse? Jo, den innebar i grund och botten ingenting annat än en begäran om utredning om en begränsning av de olika kommunernas inflytande på väghållningsdistriktet. Det var alltså en mycket begränsad del av det stora problem, som här föreligger. I denna utredning ingick icke, åtminstone icke formellt, frågan om rösträtsbestämmelserna för de enskilda väghållningsskyldiga. I utredningen ingick icke heller det, som kanske rentav är det viktigaste i denna fråga, nämligen spörsmålet om organisationen av väghållningsdistriktet.

Vi måste väl ändå fästa en vis vikt vid det exempel, som här anfördes av herr Hällgren. I ett väghållningsdistrikt, som omfattar en kommun, äro 1,342 personer röstberättigade. Detta väghållningsdistrikts angelägenheter skola avgöras på allmän vägfyrktingsstämma. Hur skall man kunna organisera en stämma med 1,342 deltagare ute på landsbygden? Hur skall man överhuvud taget kunna organisera en sådan stämma? På den stämman skola i alla fall så viktiga ting som de, som hänföra sig till vägväsendet, avgöras. Det är dock en trängande nödvändighet att ordna denna sak på grund av hela den föråldrade struktur, väglagen fått i fråga om vägdistriktens arbetsformer därigenom, att väglagen anknyter till kommunallagen, såsom förhållandena voro år 1891; men efter den tiden ha kommunallagarna undergått en oerhörd förskjutning, vilket gör, att man den dag som är praktiskt taget icke vet i väghållningsdistriktet, vad som är lag eller icke. Det måste alltså bliva en mera vidsträckt utredning, som tager sikte för det första på vägdistriktets organisation, som tager sikte för det andra på att reglera rösträtten mellan de enskilda väghållningsskyldiga, och som tager sikte för det tredje på frågan om reglerandet av makten inom väghållningsdistriktet mellan olika kommuner.

Man kan icke säga, att allt detta innefattas i 1924 års riksdagsskrivelse. Det innefattas emellertid i båda de reservationer, som här nu framföras, och jag föreställer mig, att majoriteten av denna kammares ledamöter anser, att man bör ha utredningen minst så bred som i dessa reservationer anges. Då bör det väl icke vara tal om att man skall hänga upp sig på en så pass formell sak som att riksdagen 1924 skrev om en liten detalj. Det kan verkligen vara på tiden, att andra kammaren säger sin mening om hela detta spörsmål.

Herr Herou fann det underligt, att denna sak icke redan blivit färdig. Vi skola dock komma ihåg, att vid tiden omkring år 1924 var det ännu icke avgjort, huruvida vi skulle ha en ny väglag, eller om vi med partiella re-

Ang. ändrade bestämmelser rörande vägstämman.
(Forts.)

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

former skulle lappa på den gamla väglagen. Förrän den frågan var avgjord, kan man väl förstå, att det icke fanns anledning att fördjupa sig i den utredning, som 1924 års riksdag förutsatte. Man hade ju så mycket mindre anledning att lägga ned något vidare arbete på den saken, som man ju måste säga sig, att som den skrivelsen var avfattad, fanns det mycket små utsikter, att en utredning skulle leda fram till några positiva resultat.

Nu föreligga här tvenne reservationer att välja emellan. Klämmarna äro lika. Det är föga som skiljer i motiveringen. Jag skulle för min del vilja säga, att vad som har gjort, att vi socialdemokrater icke ha ansett oss kunna gå med på herr Carlströms reservation icke minst är det uttalande, som där göres, att länsstyrelsens makt skall ökas i fråga om anläggandet av nya vägar och gamla vägars intagande till underhåll av vägkassan. Det är en sak, som det nog råder så pass delade meningar om och är så pass tvivelsam, att vi icke för vår del velat framföra den.

Jag tror icke, att någon, som verkligen vill något på detta område, har någon anledning att rösta mot den reservation, som är avgiven av herr Johansson i Uppmålby m. fl., och jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka bifall till denna reservation.

Med herr Sköld förenade sig herrar *Anderson* i Råstock, *Eriksson* i Sörsjön, *Pettersson* i Hällbacken, *Olsson* i Mellerud, *Törnkvist* i Bjuv, *Andersson* i Höör, *Paulsen*, *Andersson* i Löbbo, *Werner*, *Eklund* och *Björk* i Tryde.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag skall gärna hålla med den siste ärade talaren, att formellt sett äro rösträttsbestämmelserna i det här berörda avseendet icke tillfredsställande, men jag tyckte, att herr Sköld också för sin del tog litet för lätt på saken. Jag skulle för min del velat gå med på en reservation, som hade sagt, att vi skola taga upp hela frågan både med avseende å rösträtten och vägskatten. Hur skulle herr Sköld ha ställt sig till ett sådant yrkande? För min del tycker jag emellertid, att det hade varit det klokaste sättet att gå till väga. Jag är för min del icke riktigt beredd att bara taga upp frågan om rösträtten. Som herr Sköld vet, är jag en bestämd motståndare till att den, som icke har betalt sin skatt, skall ha rösträtt. Jag vet icke, om herr Sköld anser, att var och en, som är påförd vägskatt, skall ha rösträtt, även om han icke har betalt sin skatt. Det yttrade han sig icke om. Låt oss således gå till botten med hela frågan. Det är ju tråkigt, att frågan redan är avgjord i första kammaren. Annars kunde man ju ha fått återremiss och sedan kunnat få upp frågan igen i hela dess vidd. För två år sedan blev det ett hastverk på natten, det erkänner jag, och man kunde nog behöva klara upp det riktigt grundligt.

Herrarna ha ju nyss talat om att statsutskottet tillstyrkt en skrivelse beträffande utjämningen av kommunalskatterna, varav ju vägskatten är en del. Jag undrar, om man icke går litet för hastigt fram med att plåstra med rösträtten, då man alltså kan få det hela ordnat på ett annat sätt. Vilja herrarna däremot lägga saken så, att vi skola försöka få en förnuftig skattegrund just för vägskatten, så skall jag gärna gå med herrarna om ett förslag om rösträtt per capita.

Herr **Hällgren**: Herr talman! Endast en kort replik till den siste ärade talaren, då han kombinerade ihop vägrösträtten med betalningen av vägskatten. Det är dock klart för hela andra kammaren, att av de medel, som gå till vägunderhållet, består en icke obetydlig del av automobilskattemedel, skattemedel alltså som erläggas i form av bilskatt. Dessa skattemedel ge dock icke röst-

rätt åt dem, som betala desamma. Men från detta håll börja krav resas på att även dessa skattebetalare skola få inflytande på vägärendenas behandling.

Jag skulle sedan till denne talare vilja rikta även en annan replik. Det har här i riksdagen talats om, att man skulle försöka hålla på den kommunala självbestämmningsrätten, så att staten icke skulle gripa in för mycket på detta område. Ja, om man håller styvt på, att den gamla fyrskalan skall gälla, när primärkommunerna skola avgöra vägärenden, då tror jag, att man befordrar ett upphävande av den kommunala självbestämmningsrätten och ger vind i seglen åt de synpunkter, som framföras från deras håll, som vilja, att dessa frågor mer och mer skola övergå i statens domvärjo.

Ang. ändrad-
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

Herr Sköld: Med anledning av den personliga hänvändelse, som herr Olsson i Kullenbergstorp gjorde till mig, vill jag bara säga, att jag icke kan finna, att det finnes anledning behandla rösträttsfrågan och skattefrågan på samma gång. Det hava vi här i riksdagen icke gjort på de sista 15 åren. Jag kan icke inse, att dessa saker behöva sammanblandas. Vi löste ju enligt herr Olssons i Kullenbergstorp mening år 1927 vägskattefrågan, så att den saken få vi lämna för en tid framåt. Men när vi nu ändrat om hela vårt offentliga liv med nya kommunallagar och annat, kan det vara på tiden, att 1891 års väglag också får en liten retusch. Vad sedan beträffar frågan om skatteintressena, så har, som var och en kan finna av reservationerna, icke ifrågasatts annat än en förutsättningslös utredning, där rösträtten skall prövas från alla utgångspunkter och där givetvis också herr Olssons i Kullenbergstorp synpunkter i fråga om skattebetalningens inflytande på rösträtten kommer under omprövning. Det kan icke vara meningen, att vi här skola strikt draga upp de linjer, efter vilka Kungl. Maj:t skall gå, utan här gäller det att angiva syftemålet men icke formen och innehållet.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman! Att en omarbetning av rösträttsgrunderna är behöfelig, därom behöva vi icke tvista, ty därom äro vi alla ense. Anledningen till att någon omarbetning ännu icke kommit till stånd, är givetvis, som vi veta, att formen för väghållningen och skattegrunderna för väghållningen icke ha varit klargjorda förrän på sista tiden. De äro för resten icke fullt klarlagda ännu. Utskottet säger emellertid, att det hoppas, att när denna sak nu är i det närmaste klar, Kungl. Maj:t skall finna tiden inne att taga upp detta spörsmål. Men det gäller nu icke, huruvida utredningen skall ske så fort som möjligt eller ej. Vad som här utgör den egentliga skillnaden mellan våra åsikter, gäller motiveringen, och på den hava herrarna gått mycket litet in, av skäl som man mycket lätt kan förstå.

Den motivering, som låg till grund för 1924 års skrivelse berörde, såsom herr Sköld påpekade, uteslutande kommunernas rösträttsförhållanden gent emot varandra. Men det är alldeles uppenbart, att då rösträtten vid vägstämman är personlig, dessa rent personliga rösträttsgrunder också måste komma med vid en utredning. Från utskottets sida ha vi alltså ansett, att den motivering, som framkom i 1924 års skrivelse, är tillräcklig, är god och, såsom man gärna brukar vilja ha den, förutsättningslös. Nu komma reservanternas och vilja ha andra direktiv för denna utredning, och det är däri pudelns kärna ligger. Dessa direktiv lyda så här: »Det torde därför vara angeläget, att åtgärder snarast vidtagas för att avskaffa nu gällande, högst olämpliga rösträttsbestämmelser å detta område och ersätta dem med andra, vilka mera överensstämma med övriga inom vårt samhällsliv gällande.» Ja, »överensstämma med övriga inom vårt samhällsliv gällande», det är ett mångtydigt uttryck och så att säga litet inlindat. Men ställer man denna passus i belysning av vad som

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

framhållits i motionen och av vad herr Sköld nyss sade, så är det alldeles uppenbart, att om kammaren voterar dessa direktiv, så kommer det att tydas på det sättet, att det skall bli allmän, lika och direkt rösträtt vid vägstämman, precis som det nu är vid kommunalstämma. Det kommer att bli följden, om herrarna gå med på den av herr Johansson i Uppmälby m. fl. avgivna reservationen.

Om jag sedan övergår till herr Carlströms reservation, framhölls det av herr förste vice talmannen, att denna reservation i stort sett var densamma som den andra. Det var egentligen ingen nämnvärd skillnad mellan dem. Herr Sköld sade ungefär detsamma och framhöll, att det endast var en liten skillnad i frågan om Kongl. Maj:ts befallningshavandes ställning. Nej, herr Sköld och herr förste vice talman, det är en kolossal skillnad på herr Johanssons i Uppmälby och herr Carlströms reservationer. Ty vad står det i herr Carlströms reservation? Jo det står så här: »En större begränsning av denna såväl inom kommunen som inom vägdistriktet torde vara nödvändig, även om den lika rösträtten i full utsträckning ej här kan finnas lämplig.» Således säger herr Carlström ifrån, att den fulla och lika rösträtten icke kan vara lämplig. Hans reservation går således i själva hjärtpunkten stick i stäv mot herr Johanssons i Uppmälby reservation. Egentligen har jag därför icke så mycket emot att rösta för herr Carlströms reservation. Den är icke så farlig. Däremot vill jag absolut varna varje lantman för att rösta för herr Johanssons i Uppmälby reservation, ty det är detsamma som att rösta för att den lika kommunala rösträtten skall vinna tillämpning även vid vägstämman. Så förhåller det sig med den saken.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Blott ett par ord. Herr Hällgren trodde, att jag var en synnerligen varm anhängare av fyrkskalan. Det var alldeles misstag, ty det är jag icke. Det var emellertid intressant att höra herr Hällgren ömma så mycket för kommunernas självbestänningsrätt. Kan jag i honom få en medkämpe på den linjen, så hälsar jag honom välkommen, ty de stackars kommunerna behöva så mycken hjälp, de kunna få, för att hävda en smula sin självbestänningsrätt. Den hugges och knuffas i alla hörn.

Till herr Sköld vill jag säga, att det förvånade mig, hur herr Sköld kringgick mitt yttrande om själva vägskatten genom att säga, att vägskatten och rösträtten absolut icke hade med varandra att göra. Jag anser icke, att den lösning, som vägskattefrågan fick för två år sedan, skall vara definitiv. Jag skulle mycket beklaga, om så vore. Jag tror verkligen, att det är alla skäl till att taga upp hela saken. Det går nog att ordna rösträtten, blott man har klart för sig, hur själva saken skall läggas. Icke skall herr Sköld tro, att jag, om jag har äran att framdeles tillhöra riksdagen, allt framgent skall komma att stanna på den grund för vägskattens utgörande, som i kompromissyfte lades år 1927.

Herr Sköld: Gentemot herr Olsson i Kullenbergstorp skulle jag bara vilja anmärka, att om herr Olsson anser det vara ett så oskiljaktigt sammanhang mellan rösträtt och skattskyldighet, kan jag icke förstå, att herr Olsson i Kullenbergstorp vid 1927 års riksdag icke förde fram frågan om en omläggning av rösträtten vid vägstämman. Då var herr Olsson i Kullenbergstorp med om att lägga om vägbeskattningen, men han nämnde icke ett ord om nya grunder för rösträtten vid vägstämman. Jag menar, att det som är sant i dag kanske icke var sant i går, herr Olsson i Kullenbergstorp.

Sedan vill jag rikta några ord till herr Pettersson i Bjälbo. Herr Pettersson i Bjälbo försökte skrämman varje lantman, och varje lantman, som låter skräm-

ma sig, unnar jag det. Det är klart, och från vår sida har det aldrig stuckits under stol med, att vi betrakta den allmänna och lika rösträtten som den enda riktiga även inom väghållningsdistriktens kompetensområde. Men vi ha icke satt i fråga, att den utredning, som vi här påkalla, skall på något sätt från början vara bunden vid denna princip, utan vi anse det naturligt, att en utredning skall vara förutsättningslös, alla utvägar prövas och alla meningssriktningar få fritt spelrum. Vad vi uttryckt i vår reservation är, att vi vilja ha en utredning, som överför rösträttsbestämmelserna till mera moderna former, där våra önskemål givetvis äro, att rösträttsformen blir den allmänna och lika rösträtten. Men hur man skulle kunna läsa ut, att den, som röstar för bifall till vår reservation, skulle hava bundit sig för allmän och lika rösträtt, förstår jag icke, om jag vill vara ärlig; ty vi äro icke så enfaldiga, att vi bränna alla broar för principernas skull, eftersom vi hava fått lära oss, att få vi icke hela stycket, få vi nöja oss med en bit. Så är det också här. Om herr Pettersson i Bjälbo vill litet närmare läsa herr Carlströms reservation, så kanske det ändå icke är så, att herr Carlström tar bestämt avstånd från den allmänna och lika rösträtten.

Jag fick tyvärr icke tag i vad jag ville hava till bemötande av herr Pettersson i Bjälbo, nämligen jordbruksutskottets motivering 1924. Ty den, som liksom jag besvärat sig med att läsa vad jordbruksutskottet skrev 1924, vet, att i den motiveringen icke faller någon utvidgning av den i klämman ifrågasatta utredningen.

Herr **Gustafson** i Vimmerby: Herr talman! De av kammarens ledamöter, som följt med behandlingen av detta ärende under de sista tjugu åren, hava icke kunnat undgå att finna, att huvudparten av de framställningar, som gjorts, har riktat sig mot den omständigheten, att inom vissa väghållningsdistrikt har en viss kommun majoritet och är alltså ensam om att bestämma. Då riksdagen 1924 skrev och begärde utredning, var det framför allt den omständigheten, man tryckte på, att man skulle begränsa vissa kommuners bestämmanderätt.

Nu var herr Pettersson i Bjälbo inne på herr Carlströms reservation och sade, att herr Carlström icke hade givit fullt uttryck för, att den allmänna och lika rösträtten skulle komma till tillämpning på vägstämmorna. Det är alldeles riktigt. Det förhåller sig på det sättet, kanske mest med hänsyn därtill, att man givetvis icke, innan en utredning kommit till stånd, bör genom några förhandsuttalanden binda sig på den punkten, ty det kan till sist bli så, att en viss gradering kan befinnas nödvändig och lämplig. Men jag skulle vilja säga till herr Pettersson i Bjälbo och jämväl till högermännen i övrigt här i kammaren, att när man gång på gång jämväl från det hållet varit med om att kräva utredning på det här området, borde det icke finnas anledning att från det hållet motsätta sig en skrivelse till Kungl. Maj:t, där man begärde, att denna utredning äntligen skulle företagas.

Jag skall sålunda, herr talman, be att fortfarande få yrka bifall till herr Carlströms reservation.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Herr Sköld förebrädde mig, att jag icke den där natten i maj 1927 kommit med ett rösträttsförslag också beträffande vägfyrkarna för vägstämmorösträtten. Ja, men det var ju så sent på natten. Vi hunno icke med allt det vi hade för händer, förrän kammaren den gången nästan somnade. Jag hoppas, att herr Sköld tillgiver mig, att jag icke kom med det då. Jag levde verkligen i den tron, att man begärt allt detta i skrivelsen av år 1924. Jag hade icke penetrerat vad det stod i den skrivelsen, men jag visste, att den gällde rösträtten på vägstämman. Det var jag på det klara med.

*Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)*

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

Man kan se det ur olika synpunkter. Det är många, som anse rösträtten vara det primära och avgörande i denna fråga. Andra betrakta fullgörandet av skyldigheterna som det primära. Det är möjligen därutinnan, som herr Sköld och jag skilja oss åt. Han betraktar blott rösträtten såsom klarande hela saken. Jag tror, att betalningen av vägs-katten är det verkligt grundläggande. Jag tycker, att vi kunde slå en bro över de där sakerna, såsom jag också sade förra gången. Kunde vi komma dit, att vi finge hela frågan upp, skulle jag med stort nöje följa herr Sköld. Men får man bara rösträtten och icke skattegrunden, så blir jag tveksam, ty de äro så illmariga, när de skriva motiveringar, och de inlägga så svåra saker i dem, som man minst av allt tror skulle stå däri. Men även om vi få en skrivelse till Kungl. Maj:t, så är det väl i och för sig icke så farligt. För resten har första kammaren redan avslagit förslaget härutinnan, vadan frågan därmed är fallen för i år.

Herr Sköld: Herr talman! Jag tycker icke, att herr Olsson i Kullenbergstorp så lätt skall slinka ut genom bakdörren, som jag ser honom försöka göra. Jag talade aldrig något om, varför icke herr Olsson i Kullenbergstorp hann göra något på den omtalade natten för denna fråga om rösträtt å vägstämman. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på, att det förelåg en kungl. proposition, till vilken det fanns tjugu dagars motionstid. Frågan behandlades därefter i utskottet under lång tid. Nog hade det varit möjligt för herr Olsson i Kullenbergstorp att få fram denna rösträttsfråga, om han haft en verklig vilja till det.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Borell:** Herr talman, mina herrar! Under debatten har uttryckts en viss förvåning över att från regeringens sida ännu ingenting åtgjorts i förevarande fråga, närmast med anledning av riksdagens skrivelse 1924. Att den nu sittande regeringen ännu icke haft tillfälle att taga denna fråga under behandling, torde vara ganska förklarligt med hänsyn till den korta tid, regeringen hittills haft till sitt förfogande. Uppenbart är emellertid, att efter riksdagens behandling av saken regeringen kommer att upptaga densamma till övervägande och utredning. Emellertid är ju detta icke den enda fråga beträffande väglagstiftningen, som nu står på dagordningen. Herr förste vice talmannen har förut påpekat detta.

Sedan den alltjämt pågående processen beträffande övergången från vägunderhåll in natura till vägunderhåll genom väghållningsdistriktens försorg nått sin fullbordan, komma hela komplex av bestämmelser i den nu gällande väglagen att sakna tillämplighet i verkligheten. Redan detta kommer att föranleda, att man inom kort måste företaga en ganska vittgående revision av hela väglagstiftningen. En annan fråga, som berör väglagstiftningen, väcktes i fjol i riksdagen. Det var frågan om omläggning av bestämmelserna rörande vägsyn.

Det är sålunda synnerligen omfattande ändringar i såväl formellt som sakligt hänseende, som inom kort bliva nödvändiga. Jag säger inom kort, ty, som herrarna veta, går det mycket fort med den förut omnämnda processen beträffande väghållningsdistriktens övertagande av vägunderhållet. Vid detta års början var det endast 33 väghållningsdistrikt, som hade kvar vägunderhållet in natura. Således kan det icke dröja lång tid, innan man får taga upp spørsmålet om väglagens omredigering. Jag vill icke nu uttala någon bestämd uppfattning, huruvida redan dessförinnan vissa partiella reformer kunna vara erforderliga. Man har förut gått ut ifrån, att så vore förhållandet. Men i det avseendet kanske ställningen nu, på grund av vad nyss sagts, är något förändrad. Den tidpunkt, då frågan om en vidsträcktare omredigering av väglagen måste upptagas till behandling, har ryckt fram

fortare än tidigare kunnat antagas, och det kan sättas i fråga, huruvida icke även den nu föreliggande frågan bör företagas till utredning och behandling i detta större sammanhang. Emellertid är det givet, att regeringen kommer att hava sin uppmärksamhet riktad på denna sak.

*Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)*

Herr **Herou**: Herr talman! Jag begärde ordet närmast i anledning av herr Skölds uppträdande såsom försvarsadvokat åt Kungl. Maj:ts regeringar, då dessa ingenting åtgjort i anledning av riksdagens skrivelse. Jag vill som vår uppfattning bestämt hävda, att därest riksdagen i ärenden så väl motiverade som föreliggande, skriver till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag, skall också Kungl. Maj:t, vem det än är, vare sig det är en socialdemokratisk regering eller en frisinnad eller en, som är rekryterad från högern, *följa* riksdagens beslut i den frågan. Nu har statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet uttalat, att den nu sittande regeringen icke gärna kunnat hinna med den här saken. När jag uttalat min förvåning över att intet åtgjorts och fördelat ansvaret så där en liten smula på alla regeringar, som suttit sedan 1924, må jag säga, att det försvar som herr kommunikationsministern anført för den nu sittande regeringen är lättare att förstå än det försvar, som herr Sköld anförde för de regeringar, som tidigare suttit. Jag menar, att en enskild riksdagsman bör icke ursäka Kungl. Maj:t, därest Kungl. Maj:t uraktlåter att vidtaga de åtgärder, som riksdagen begärt.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o avslag å berörda hemställan och bifall i stället till den av herr Johansson i Uppmälby m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o avslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den reservation, som avgivits av herr Carlström; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förnämnda propositionen. Votering begärdes likväl av herr Sköld, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 2:o angivna nu antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd samt anslagen:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den av herr Johansson i Uppmälby m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgävos 74 ja och 90 nej, varjämte 9 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Ang. ändrade
bestämmelser
rörande
vägstämman.
(Forts.)

Kammaren hade alltså med avslag å utskottets hemställda bifallit den av herr Johansson i Uppmålby m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 9.

Föredrogs vart efter annat:

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av väckt motion om revision av skogsvårdslagen m. m.;

nr 10, i anledning av väckt motion angående försäljning till metodistepiskopalförsamlingen i Karlskrona av viss kronan tillhörig mark; och

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrendevillkoren för arrendatorn av kronoegendomen Hångsdala nr 16 Trädgården i Skaraborgs län;

konstitutionsutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater undertecknad skiljedomstraktat; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckta motioner om lagstiftning rörande blindhetsersättning; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående ändring i gällande bestämmelser om ersättning till expropriationsnämnd.

Kammaren biföll, vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 10.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Hamrin*, nr 370, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 87, med förslag till sinnessjuklag m. m.;

herr *Osberg*, nr 371, angående allsidig utredning samt förslag i fråga om tillsyn över vården m. m. av donerade medel och stiftelser;

herr *Hollertz m. fl.*, nr 372, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, angående viss omorganisation av vägväsendet; och

herr *Eriksson* i Stockholm, nr 373, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 56, angående anslag till överståthållarämbetet m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för sergeanten vid Norrbottens regemente P. S. V. N. Bergman från viss ersättningsskyldighet;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för kronans räkning av vissa fastigheter m. m. vid Indalsälven; och

nr 21, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande ersättning till fonden för bibanor i vissa delar av riket; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående ökat skydd mot skadegörelse å växande ungskog.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Månsson</i> i Erlandsro	under 6 dagar fr. o. m. den 25 febr.,	
» <i>Carlsson</i> i Solberga	» 5 » » » 25 »	
» <i>Ljung</i>	» 10 » » » 25 »	
» <i>Jansson</i> i Edsbäcken	» 6 » » » 25 »	
» <i>Lithander</i>	» 2 » » » 24 »	
» <i>Andersson</i> i Rasjön	» 6 » » » 25 »	
» <i>Norling</i>	» 3 » » » 25 »	
» <i>Persson</i> i Falla	» 3 » » » 24 »	
» <i>Ahl</i>	» 3 » » » 24 »	
» <i>Bäcklund</i>	» 3 » » » 24 »	
» <i>Magnusson</i> i Tumbult	» 4 » » » 26 »	
» <i>Törnkvist</i> i Bjuv	» 8 » » » 26 »	
» <i>Osberg</i>	» 4 » » » 27 »	
» <i>Blomquist</i>	» 5 » » » 25 »	
» <i>Andersson</i> i Stockholm	» 5 » » » 25 »	
» <i>Ryberg</i>	» 5 » » » 25 »	
» <i>Ros</i>	» 5 » » » 26 »	
» <i>Ward</i>	» 6 » » » 25 »	
» <i>Johansson</i> i Brånalt	» 2 » » » 25 »	och
» <i>Pettersson</i> i Bjälbo	» 4 » » » 25 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 3.35 e. m.

In fidem
Per Cronvall.